

Pécsi Tudományegyetem
Természettudományi Kar
Földrajz Intézet

Az egészségturizmus pozíciója és fejlesztési lehetőségei a Nyugat-dunántúli régióban

Készítette: Harangozó Petra
Szak: Geográfus MSc

Témavezető: Dr. habil Aubert Antal
Marton Gergely
Munkahely: Pécsi Tudományegyetem



2013. január 8.

Tartalomjegyzék

1. Absztrakt	3
2. Bevezetés	5
3. Célkitűzés	6
4. Kutatástörténeti áttekintés	7
5. Kutatási módszerek	8
6. Fogalomrendszer	9
6.1. Turizmus fogalma	9
6.2. Egészségturizmus	9
6.2.1. Gyógyturizmus	10
6.2.2. Wellness turizmus	11
6.2.3. Spa	11
6.2.4. Medical turizmus	12
6.3. Lovasterápia	12
7. Nemzetközi egészségturizmus	13
7.1. Európa	13
7.2. Észak-Amerika	14
7.3. Ázsia	15
8. Egészségturizmus Magyarországon	17
8.1. Természeti gyógytényezőkre épülő egészségturizmus	17
8.2. A termál- és gyógyvízkészlet területi megoszlása	18
8.3. A vízbázist fenyegető veszélyek	19
8.4. Orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmus	20
8.5. Lovasterápia	21
8.6. Az egészségturizmus jelentősége Magyarországon	22
9. Nyugat-dunántúli régió	24
9.1. Természeti környezet	24
9.2. Népesség és foglalkoztatás	25
9.3. Gazdaság és infrastruktúra	26
9.4. A régió turizmusa	29
9.5. Az egészségturizmus alapját képező adottságok	30
10. Egészségturisztikai fejlesztések	32
11. Turisztikai kínálat	33
11.1. Fürdők	33
11.2. Fogászati turizmus	37

11.3. Plasztikai sebészeti klinikák	39
11.4. Lovasterápia.....	41
12. Turisztikai kereslet.....	43
12.1. Fürdők	43
12.2. Fogászati turizmus.....	47
12.3. Plasztikai sebészeti klinikák	49
12.4. Lovasterápia.....	49
13. Versenytárs-elemzés	51
14. Fejlesztési lehetőségek, jövőkép	52
15. Összefoglalás	54
16. Irodalomjegyzék.....	55
16.1. Internetes hivatkozások	58
16.2. Ábrák forrása	61
17. Mellékletek	62

1. Absztrakt

A kutatásom során megírt OTDK dolgozatom a Nyugat-Dunántúli Tervezési Statisztikai Régió egészségturizmusával, annak pozicionálásával és fejlesztési lehetőségeivel foglalkozik. Elemzésem céljául a fürdőket, a lovas turizmussal, azon belül a lovasterápiával foglalkozó létesítményeket és az orvosi szolgáltatásokra épülő fogászati és plasztikai sebészeti klinikákat választottam.

Dolgozatomban a témához kapcsolódó fogalmak megjelenítésére is sor került, majd a nemzetközi és a magyar egészségturizmus bemutatását követően hazánk nyugati régiójának egészségturisztikai részletezésével foglalkoztam. Ezen belül nagy figyelmet fordítottam a turisztikai kínálat és kereslet bemutatására és a jövőben fejlesztési lehetőségekre is.

Kulcsszavak: Nyugat-dunántúli régió, egészségturizmus, fejlesztés, lovasterápia, fürdő, plasztika, fogászat, kínálat, kereslet,

2. Bevezetés

Hazánk idegenforgalmában az egészségturizmus jelentős szerepet tölt be, melyet az állandó pályázati prioritások és a folyamatos fejlesztések is bizonyítanak. Magyarország régiói közül pedig a Nyugat-dunántúli Tervezési Statisztikai Régió az, amely a legmeghatározóbb funkcióval bír e területen. Ezek a tényezők kulcsfontosságú szerepet játszottak, abban, hogy jelenkorunk vezető turisztikai termékével foglalkozzák.

Mint tudjuk hazánk és egyben a Nyugat-dunántúli régió is kiváló adottságokkal (termál-, gyógyvízkészlet, nyugati határ közelsége, megfelelő rendelkezésre álló tőke) rendelkezik, ahhoz, hogy a nemzetközi egészségturizmus európai piacának egyik vezetőjévé váljon. Ezt a célt szolgálja többek között az Országos Egészségturizmus Fejlesztési Stratégia, amely egyfajta támpontot jelent a magyar egészségturizmus modernizálásához.

Hazánkban komoly egészségturisztikai fejlesztések körülbelül tíz évvel ezelőtt kezdődtek el a Széchenyi Terv jóvoltából. Majd ezután a Nemzeti Fejlesztési Terv, az Új Magyarország Fejlesztési Terv és végül az Új Széchenyi Terv következett. Ezeknek a programoknak köszönhetően a Nyugat-Dunántúl számos fürdője, plasztikai és fogászati klinikája, valamint lovas turisztikai központja olyannyira meg tudott újulni, hogy ma már a látogatók a nemzetközi színvonalú komplexumok szolgáltatásait élvezhetik. A változásoknak köszönhetően számos pozitív elmozdulás figyelhető meg mind a keresleti, mind a kínálati oldalon egyaránt.

Manapság az egészségturizmus jelentősége napról napra egyre inkább fokozódik, hiszen minden ember számára fontos a testi és a szellemi egészség, emiatt úgy gondolom, hogy hazánknak ezt a lehetőséget kell megragadnia ahhoz, hogy komoly szereplő lehessen a nemzetközi piacon.

3. Célkitűzés

A Nyugat-dunántúli régió egészszturisztikai pozicionálását és fejlesztési lehetőségeinek vizsgálatát több célból végeztem el, melyek a következők:

- rávilágítás Magyarország és a Nyugat-dunántúli régió kiváló egészszturisztikai adottságaira,
- a kereslet és a kínálat elemzés elvégzése,
- az egészszturizmus, mint turisztikai termék pozicionálása mind a hazai, mind a nemzetközi piacon egyaránt, valamint,
- rávilágítás a jövőbeni fejlesztési lehetőségekre.

4. Kutatástörténeti áttekintés

Dolgozatom elkészítéséhez számos irodalmat használtam fel, ugyanis a témámmal kapcsolatban korábban számottevő kutatás jelent meg. Ezek közül elsőként az Aubert Antal és Csapó János által 2004-ben szerkesztett Egészségturizmus című könyvet említeném meg. Az alkotás neves turisztikai szakemberek által írt cikkeket tartalmaz, melyekből néhány az írás során segítségemre volt. Ilyen például a Rátz Tamara által írt *Zennis és Lomi Lomi, avagy új trendek az egészségturizmusban* című fejezet, mely lényegében a témához kapcsolódó fogalmakat, nemzetközi trendeket, fogyasztói célcsoportokat és az Európán kívüli egészségturizmust tartalmazza. Szintén ugyanebben a kötetben jelent meg a Kiss Kornélia és Török Péter által megírt *Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei* című cikk, amely az európai egészségturisztikai piaccal foglalkozik.

A kutatásom során fontos támpontot jelentett a 2007-ben megjelenő *Országos Egészségturizmus Fejlesztési Stratégia*, mely Magyarország egészségturisztikai fejlesztése céljából jött létre. A tervezet megírását komoly kutatás előzte meg, valamint régióvezetők, turisztikai szakemberek, polgármesterek, fürdőigazgatók, szállodavezetők és orvosok véleményét is kikérték. A program részletesen leírja, hogy hazánknak milyen természeti adottságai vannak, melyek az egészségturizmus alapját képezhetik. Javaslatot tesz, hogy milyen fejlesztéseknek kell végbemenni, bemutatja a mai nemzetközi trendeket, a hazai és külföldi kínálatot, illetve keresletet, valamint a kapcsolódó szakágakat mutatja be.

Egészségturizmussal foglalkozik a Michalkó Gábor és Rátz Tamara által, 2011-ben kiadott *Egészségturizmus és életminőség Magyarországon* című könyve. Bemutatásra kerül benne hazánk egészségturisztikai potenciálja, a nemzetközi trendek és a fürdővárosok életminősége. Melanie Smith és Puczkó László 2010-ben kiadott *Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika* című munkájuk az egészségturizmus történetével, a meghatározásokkal, valamint a menedzsmenttel és a marketinggel foglalkozik.

Kutatásom során, a dolgozat megírásához szükséges információk minden esetben a rendelkezésemre álltak, ahhoz, hogy témámat kellőképpen ki tudjam fejteni.

5. Kutatási módszerek

Dolgozatom megírásához primer és szekunder kutatást egyaránt végeztem, ahhoz, hogy kellő információhoz jussak munkám sikeres elvégzése érdekében.

Primer módszerek:

- interjú készítése a fürdőkkel, a fogászati és a plasztikai klinikákkal, valamint a lovas turisztikai létesítményekkel,
- terepbejárás során a fontosabb központok felkeresése.

Szekunder módszerek:

- számos szakirodalom, tanulmány, internetes forrás, hazai és nemzetközi publikáció feldolgozása,
- népességszám, vendégek és vendégéjszakák számának letöltése a Központi Statisztikai Hivatal oldaláról,
- fejlesztési tervek által támogatott projektekről és a támogatások összegéről való informálódás a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapjáról.

A dolgozatomban megjelenő térképet az Arc GIS 9.3 geoinformatikai program segítségével készítettem el.

6. Fogalomrendszer

Kutatásom egyik lényeges eleme a témához kapcsolódó fogalmak tisztázása, fontos tudni, hogy mit is értünk valójában egészségturizmuson, valamint annak részterületein.

6.1. Turizmus fogalma

A világgazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő ága a turizmus. Ezt bizonyítja a folyamatosan emelkedő turista érkezések száma, amely 2011-ben világszinten meghaladt a 980 milliót, 2012-ben várhatóan ez az érték tovább növekszik (UNWTO WORLD TOURISM BAROMETER 2012).

A Hágai Nyilatkozat szerint: *„turizmus alatt a személyek lakó és munkahelyén kívüli minden szabad helyváltoztatást, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat értjük”*. A XX. század második felében megjelenő szabadidő, motiváció és diszkrecionális jövedelem lehetővé tette, hogy a turizmus tömegszerűvé váljon. Az emberek előtt kitarulkozó világ új lehetőségeket nyitott meg, amely során az utazók megismerkedhetnek Földünk természeti értékeivel, csodáival valamint a különböző társadalmak újszerű kultúrájával. A turizmus *„korunk jelensége”*, amely pozitívan hat a gazdaságra, a technikai fejlődésre, az infrastruktúrára és nem utolsósorban a politikára is, hiszen a *„béke iparágának”* nevezik (LENGYEL M. 2004).

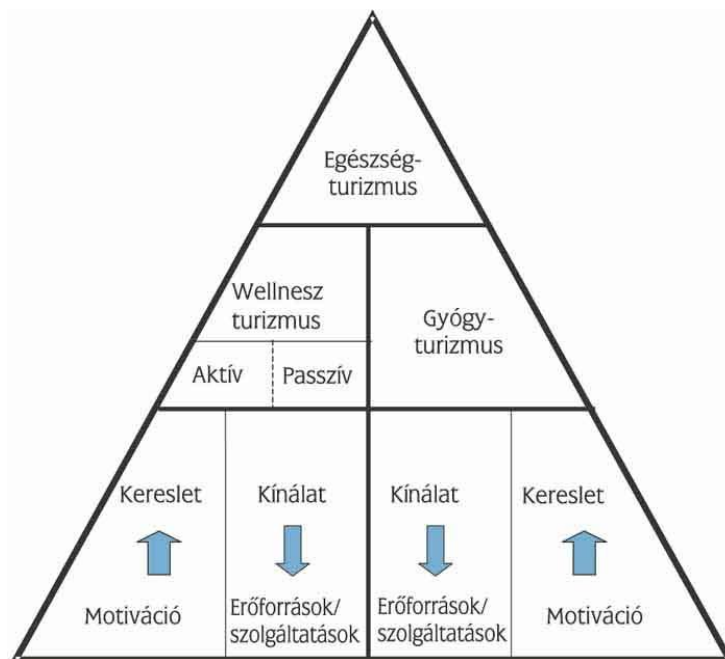
A turizmusnak két fő területéről beszélhetünk, szabadidős és hivatásturizmusról. Utóbbi alatt az emberek foglalkozásának gyakorlásával összefüggésbe hozható utazásokat értjük, ilyen a konferencia-, az üzleti- és az incentive turizmus. A szabadidős turizmus az ember munkahelyén kívüli, legtöbbször önálló döntésen alapuló időfelhasználásából ered (LENGYEL M. 2007).

6.2. Egészségturizmus

Az egészségturizmus rendkívül összetett fogalom, meghatározására 2005-ben, a II. Nemzeti Fejlesztési Terv előkészítése során egy konszenzus alakult ki az Egészségügy Minisztérium és a Magyar Turisztikai Hivatal között. A definíció szerint *„az egészségturizmus a gyógy- és wellness-turizmust átfogó fogalom, a turizmusnak azon területét jelenti, ahol a turista utazásának fő motivációja az egészségi állapotának javítása és/vagy megőrzése, tehát a gyógyulás és/vagy a megelőzés és ennek megfelelően a célterületen tartózkodása alatt igénybe is vesz egészségturisztikai szolgáltatásokat”*. Az

egészségturizmuson belül két részterület (1. ábra) különíthető el, a gyógy- és a wellness turizmus (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007).

1. ábra: Az egészségturizmus rendszere



Forrás: www.itthon.hu

6.2.1. Gyógyturizmus

„A gyógyturizmus az állandó lakóhelyen kívüli, gyógyüdülőhelyen vagy gyógyászati létesítményben való ideiglenes tartózkodás, amelynek fő motívuma orvosi gyógymódok alkalmazásával valamilyen meglévő betegségek gyógyítása” (MICHALKÓ G. – RÁTZ T. 2011). Célcsoportja a krónikus betegségben szenvedők vagy a fájdalmuk enyhítésére vágyó vendégek, akiknek céljuk a gyógyulás, a rehabilitáció. A betegeket elsődlegesen a kötelező egészségbiztosító által finanszírozott egészségügyi kezeléseknél részesítik, mindemellett a vendégek szabad idejükben turisztikai szolgáltatásokat is igénybe vesznek. Manapság azonban egyre inkább bővül azon vendégek köre, akik saját költségükön akarnak gyógyászati kezeléseken részt venni. A leginkább, természeti gyógytényezőre (gyógyvíz, gyógybarlang, gyógyiszap, mikroklíma) épülő gyógyászati és turisztikai szolgáltatások között a fő hangsúly a gyógyásatra helyeződik, amelyeket kiegészítenek a turisztikai szolgáltatások és vonzerők (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007).

6.2.2. Wellness turizmus

„A wellness turizmus célja az egészségi állapot megőrzése, amely során az emberek szabadidejükben, saját költségükön vagy kiegészítő/magánbiztosítók finanszírozásával egészségügyi elemeket is tartalmazó turisztikai szolgáltatáscsomagot vesznek igénybe”.

Célcsoportja egészséges vendégek, akiknek célja a feltöltődés, a kényeztetés, valamint az egészségük fenntartása. A szolgáltatók a vendégek számára vonzó környezetben, programokat kínálnak, ugyanakkor lehetőséget nyújtanak az egészséggel kapcsolatos tudás megszerzésére is. A wellness turizmus vendégei számára fontos az egészség átfogóan értelmezett (mentális, fizikai, biológiai) összhangjának megteremtése, s annak megőrzése. Az egészségturizmus ezen alszektorán belül aktív (sport) és passzív (szépségprogramok) wellnessről is beszélhetünk.

Mára már jellemző a wellness szolgáltatóknál is az ágazaton belüli specializáció, melyet wellness profiloknak nevezünk. A különböző létesítmények olyan specializálódott szolgáltatáskínálata, ahol a wellness mellé valamilyen funkció is társul, ez az ami különlegessé teszi a szolgáltatót és ezáltal szolgáltatása egyedi értékesítésű termékként megjeleníthető a piacon. Ezek lehetnek például (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007):

1. török, római fürdő;
2. természetgyógyászat;
3. táplálkozás centrum (emésztőszervi kezelés): gyógyvíz, reform ételek;
4. termálvíz (szépségkúra, ökoturizmus, falusi turizmus, sport);
5. manager kúrák: keringési, emésztőszervi, rákszűrés, stressz-kezelés;
6. konferencia és wellness;
7. családi üdülés, aquapark, élményfürdő;
8. távol keleti gyógy módok és mozgásformák.

6.2.3. Spa

A spa (sanus per aquam = egészség a víz által) kifejezés használata egyre inkább terjedőben van a nemzetközi turizmus legtöbb nyelvterületén. Fogalma rendkívül összefoglaló, gyűjtő jellegű, ami egyben előnye és hátránya is a kifejezésnek: egyrészt nagyon sokféle létesítményt lefed, másrészt összetettségéből adódóan tartalma, jelentése nem határozható meg egyértelműen, így használata félreértésekhez is vezethet. A spa klasszikus értelemben nem csak fürdőt jelent, hanem olyan létesítményt, ahol a vendégek a

legkülönbözőbb szolgáltatások közül tudnak választani, ezeknek a kezeléseknak többnyire nyugtató, élénkítő, fiatalosító és nem utolsó sorba gyógyító hatása van (RÁTZ T. 2004).

A spanak országonként más-más tartalmat tulajdonítanak:

- Észak-Európa (Finnország, Izland): melegvizes élményfürdő.
- Közép-Európa: gyógyászati szolgáltatásokat kínáló termálfürdő.
- USA, Ázsia: fizikai és mentális felfrissülést nyújtó szolgáltató fürdő, akár termálvíz hiánya mellett is.

A Nemzetközi Spa Szövetség (ISPA) hét kategóriát különböztet meg:

1. Club Spa: elsősorban fitness szolgáltatásokat kínál.
2. Day Spa: fitness, wellness, szépség szolgáltatások, szálláshely nélküliek.
3. Resort/Hotel Spa: all inclusive fitness és wellness szolgáltatásokat kínál, elsősorban az üdülő és az üzleti utazók számára.
4. Cruise Ship Spa: wellness, fitness és gyógykezeléseket, valamint étkezést kínál óceánjárók és egyéb hajók utasai számára.
5. Mineral Springs Spa: tenger, ásvány, termál vagy gyógyvízre épülő spa hidroterápiás.
6. Destinaiton Spa: különleges természeti környezetben széleskörű, all inclusive szolgáltatásokat kínáló üdülőhely.
7. Medical Spa: hagyományos és egyéb kiegészítő gyógyászati szolgáltatást kínáló létesítmény egészségügyi intézményi keretek között.

6.2.4. Medical turizmus

A medical turizmus az egészségturizmus azon része, amely kiterjed a nem gyógyhelyi jellegű kezelésekre, mint műtétek, fogászati, szépsészeti-plasztikai, lézeres beavatkozások, de csak és kizárólag akkor sorolhatók ebbe a kategóriába, amennyiben turisztikai szolgáltatások igénybevételével párosulnak (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007).

6.3. Lovasterápia

A lovas és az egészségturizmus egymással úgy köthető össze, hogy léteznek olyan létesítmények, melyek különleges lovasterápiával foglalkoznak, ami az emberek testi, lelki és szellemi jóllétének javításához járul hozzá. Ezeket az intézményeket többnyire valamilyen fogyatékkal élő gyermekek keresik fel gyógyulásuk céljából.

7. Nemzetközi egészségturizmus

Napjainkban világszerte jól megfigyelhető az egészségturizmus nemzetközi térhódítása, gyors növekedése. Ugyanis az egészségtudatos szemléletmód felértékelődése és elterjedése következtében egyre több beruházást és fejlesztést hajtanak végre, növelve ezzel az egészségturisztikai kínálatot. A demográfiai változások következtében előregedő társadalom hatásaként az egészségturizmust a jövő idegenforgalmának kiemelkedő ágazataként tartják számon. Míg a gyógyturizmusban főleg az idősebb korosztály vesz részt, addig a wellness szolgáltatások a fiatal, illetve középkorúak körében örvend népszerűségnek. Az ágazat sikeres működését elősegíti, hogy a szezonáltság nem befolyásolja, ugyanis a gyógykomplexumok és a szállodák állandó kínálatokkal rendelkeznek a látogatók számára. (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007).

7.1. Európa

Az európai fűrdőszövetség (ESPA) adatai szerint az európai fűrdőhelyeken évente több mint 20 millió vendég 120 millió vendégéjszakát tölt, ami az átlagosnál jóval magasabb tartózkodási időt jelent. Az európai országokat a kereslet és kínálat volumene, illetve összetétele alapján négy csoportba sorolhatjuk, az első a legnagyobb arányban gyógyüdülésen résztvevő, német anyanyelvű országok (Németország, Ausztria és Svájc). A második az egészségturizmus lehetőségeit nem olyan régen felismerő mediterrán országok (Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Görögország), a harmadik csoportot Nagy-Britannia és Észak-Európa alkotja, ahol Izland kivételével kevés fűrdő található, ugyanis ezeken a területeken nincs a német anyanyelvű országokhoz hasonló kultúrája, hagyománya a gyógy- és termálüdüléseknek. A negyedik kategóriát pedig Magyarország és közvetlen versenytársai alkotják. A különböző csoportokba sorolt országok mindegyike eltérő tulajdonságokkal rendelkezik az egészségturisztikai utazások száma, a külföldi egészségturisztikai utazási hajlandóság, illetve a belföldi kínálat minősége és mennyisége alapján (KISS K. – TÖRÖK P. 2004).

A medikális turizmus területén a fő gyógyturisztikai célpontok közé sorolható Belgium, amely megfizethető és magas szintű ellátással bír, ezt bizonyítja, hogy a külföldi betegek száma évente közel 35 ezer. A szintén minőségi és high-tech kezeléseket nyújtó Németországba azonban már a kevésbé árérzékeny vendégek érkeznek főleg a Közel-Keletről és Oroszországból. Egészségiparuk előretörését jól jelzi, hogy az Egyesült Arab Emírátságokban – utókezelés céljából – német kórházakat hoztak létre, így a betegeknek nem

kell visszautazniuk egy későbbi kezelés esetén. Világszínvonalú egészségüggyel büszkélkedhet Málta, melynek orvosi egyeteme 500 éves múltra tekint vissza. Kórházai szolgáltatásait főleg brit betegek veszik igénybe, ugyanis a műtéti eljárások 30 %-kal kevesebbe kerülnek, mint az Egyesült Királyságban. Szintén magas színvonalú és olcsó kezelések jellemzik Kelet-Európai országait, főleg Magyarországot és Lengyelországot. A lengyel szolgáltatási díjak akár 60-80%-kal olcsóbbak lehetnek a nyugat-európai országokhoz képest. Gyakoriak a svéd, a dán, a német, az olasz és francia betegek (KINCSES GY. – BORBÁS I. – MIHALICZA P. – UDVARDY E. – VARGA E. 2009). Emellett a kormány is igyekszik támogatni az egészségturizmust, ugyanis a szolgáltatásokat magán cégeken keresztül kínálják, de az ehhez felhasznált orvosi háttér már az állam tulajdonában van (AUBERT A. 2012.) Magyarországgal a későbbiekben részletesebben fogok foglalkozni.

7.2. Észak-Amerika

Az Észak-Amerikai kontinens egészségturizmusának (ami ezekben az országokban főként az úgynevezett spa szektort jelenti) vizsgálatakor figyelembe kell venni, a fogalmak közti különbséget. Míg Európában a spa alatt leginkább gyógyfürdőt értenek, addig az Egyesült Államokban olyan létesítményt takar, ahol a szolgáltatások fő célja a látogatók testi, lelki, szellemi jólétének és egyensúlyának a megteremtése (RÁTZ T. 2004). Európában a gyógyvizet hasznosító spa-k célja, hogy segítsék a vendégek betegségekből való kigyógyulását, illetve egészségük megőrzését. Az alkalmazott gyógykezeléseket több országban is támogatja az állam. Ezzel szemben az amerikai spa-k fő célcsoportja az egészséges emberek, akik saját költségükön veszik igénybe a létesítmények által felkínált szolgáltatásokat, hogy a mindennapok okozta stresszt enyhítsék, vagy csak javítsanak közérzetükön. Azonban az elmúlt években egyfajta közeledés figyelhető meg a két spa-típus között ugyanis az európai gyógyfürdőkben egyre több lehetőség nyílik a szépségkezelések és a fitness programok igénybevételére, Amerikában pedig ez a szektor egyre inkább egészségorientáltabbá válik.

A Nemzetközi SPA Szövetség a látogatók 3 csoportját különbözteti meg (LACZKÓ T. – RÉBÉK NAGY. Á. 2007):

1. Periphery: „a periféria”, akik előszeretettel járnak spa-kba, de igazából nem érdeklődnek irántuk, céljuk, hogy szépek érezzék magukat, ezért elsősorban a kozmetikai szolgáltatásokat keresnek fel.

2. Core: „a mag”, akik terápiás céllal keresik fel a spa-kat, amely életmódjuk fontos részét képezi a kozmetikai szolgáltatások számukra nem lényeges.
3. Mid-level: „átmenet”, akik többet szeretnének tudni a spa-król, de hiányzik belőlük az elkötelezettség, amely a Core rétegben megvan, ők egyfajta átmenetet képeznek az előző két csoport között.

Az Egyesült Államok komoly szereplője a medikal turizmusnak is, ugyanis küldő és fogadó országgént egyaránt jelen van a piacon. Küldő országgént inkább az érzékeny betegek keresnek fel olyan külföldi létesítményeket, ahol a gyógyászati szolgáltatásokhoz sokkal olcsóbban hozzá tudnak jutni. Fogadó országgént pedig főleg a Latin-Amerikából és a Közel-Keletről érkező páciensek célországa, akik a legkorszerűbb gyógyítást keresik, arra való tekintet nélkül (KINCSES GY. – BORBÁS I. – MIHALICZA P. – UDVARDY E. – VARGA E. 2009).

Összességében Észak-Amerika egészségturizmusáról elmondható, hogy egyre növekszik a komplex szolgáltatások iránti kereslet, a gyógyászati célú turizmus szerepe mind inkább előtérbe helyeződik, hiszen manapság az egészség megléte a legfontosabb cél mindenki számára.

7.3. Ázsia

Dél-Kelet Ázsiában a turizmus rendkívül dinamikusan fejlődik, ezért nem meglepő, hogy Európában és Észak-Amerikában nagy népszerűségnek örvendő egészségturizmus egyre nagyobb szerepet kap a térség kínálatában. A régió országainak (Thaiföld, Malajzia, Kambodzsa, Vietnám, Japán) nagy része rendelkezik az egészségturizmus alapját képező természeti erőforrásokkal és hagyományokkal (japán vagy koreai fürdőkultúra, az indonéz testkezelések, a thai masszázstechnikák), valamint a fejlett turisztikai szuprastruktúra elősegítette a wellness szektor kialakulását. Ázsia e régiójában 1994 előtt nem léteztek spa-k, azonban a modernizációnak köszönhetően mára már szinte minden szálloda rendelkezik ilyen létesítménnyel.

A régióból egy országot, Japánt emelném ki, amely a termálvízben leggazdagabb országok listáján, az első helyen szerepel. A kiváló természeti erőforrásokkal rendelkező államban az egészségturizmus fontos szerepet kap. Az aktív vulkáni területek rengeteg meleg vizű forrással rendelkeznek, amelyet „onsen”-nek hívnak a helybeliek. Több ezer fürdőszálló („riokan”) rendelkezik valamilyen vízfolyással, emellett sok magáningatlan

tulajdonában van egy-egy hőforrás. Az egészségre pozitívan ható fürdőket a japánok mellett a külföldiek is előszeretettel látogatják (www.japan-guide.com).

Az ázsiai országok (Thaiföld, Szingapúr, Malajzia, India) a medikal turizmus nagy nyertesei, ugyanis az egészségiparban rejlő lehetőséget hamarabb észrevették, mint más országok. Népszerűségük az olcsó és minőségi szolgáltatásoknak és persze a kiváló marketingnek köszönhető. Thaiföldre majdnem 1 millió beteg látogat el, Indiában a gyógyturizmus évi 30%-os növekedést mutat, s szakembereiket nyugaton képzik, emellett Szingapúr is egy dinamikusan fejlődő célállomás. Ezekben az országokban biztosított az állam támogatása is, például Szingapúrban a kormányzat és az ügynökségek között partnerségi rendszer épült ki, Indiában speciális vízumkategóriát vezettek be, valamint Malajziával együtt a szolgáltatóiknak adókedvezményeket adtak (AUBERT A. 2012). A közel jövőben a keleti országok kormányai további hasonló intézkedésekkel még jobban elősegíthetik Ázsia egyre növekvő szerepvállalását az egészségturizmusban.

8. Egészségturizmus Magyarországon

Magyarország egyike a nemzetközileg elismert egészségturisztikai desztinációknak, amelyet az ásványi összetevőkben rendkívül gazdag termálvízkincsének, az azokra épülő turisztikai infra- és szuprastruktúra magas színvonalának, valamint az évszázados hagyományokkal rendelkező fürdőkultúrájának köszönhet (MICHALKÓ G. – RÁTZ T. 2011).

8.1. Természeti gyógytényezőkre épülő egészségturizmus

Hazánk területének több mint 70 %-án nyerhető termál-, illetve gyógyhatású víz. A nemzetközi piacot figyelembe véve Magyarország az első öt, termálvízben leggazdagabb országok közé tartozik, négy állam előzi meg: Japán, Izland, Olaszország és Franciaország. Azonban az öt nemzet közül Japán és Izland magas hőmérsékletű, de alacsony ásványi anyagtartalmú vizekkel rendelkeznek, míg Olasz- és Franciaországban a vizek ásványi anyagtartalma magas, de hőmérsékletük alacsony. A Kárpát-medence vizére elmondható, hogy egyedülálló világszinten, ugyanis mind hőmérsékletét, mind ásványi anyag koncentrációját tekintve messze kiemelkedő (ORSZÁGOS EGÉSZSÉGTURIZMUS FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2007). Ez a különleges adottság annak köszönhető, hogy a Kárpát-medence alatti földkéreg az átlagosnál vékonyabb (20-27 km), ennek következtében a geotermikus gradiens értéke nem 100 m/ 3 °C, hanem 100 m/ 4-5 °C lesz.

Fontos tisztázni, hogy mit is értünk termál, illetve gyógyvíz alatt. Hazánkban a 30 °C-nál melegebb forrást termálvíznek hívjuk, a bizonyítottan gyógyhatással rendelkező ásványvizet pedig gyógyvíznek nevezzük. Ennek következtében országunk 1372 termálvízkúttal rendelkezik, amelyből 197 elismert gyógyvíz, valamint 385 településen működik termál vagy gyógyvizű fürdő, s ebből 65 minősített gyógyfürdő (BODNÁR L. 2008). Azonban a fürdőfejlesztések esetében fontos, a termálvizek gyógyvízzé nyilvánítása, amely több részből áll. A kémiai elemzéseket követően a víz összes oldott ásványi anyag tartalmának literenként legalább az 500-1000 mg-t el kell érnie. A gyógytényezők meghatározásán túl orvosi előírásai is vannak a folyamatnak, amely annyit jelent, hogy betegeken vizsgálják a források tényleges gyógyító hatását (VITUKI-MÁFI-AQUAPROFIT 2005).

A gyógy- és termálkincsen kívül jelentős szerepet kapnak hazánk klimatikus gyógyhelyei. A kedvező éghajlattal, hegyvidéki levegővel rendelkező területek (Lillafüred, Kékestető, Lővérek) fontos szerepet játszanak a pajzsmirigybetegségek, a pszichés kimerülésben szenvedők gyógyításában. Gyógybarlangjaink (Abaliget, Budapest, Jósuaforrás,

Aggtelek, Miskolc és Tapolca) jelentősége a pormentesség, a sugárzások és a megnyugtató környezetükből ered.

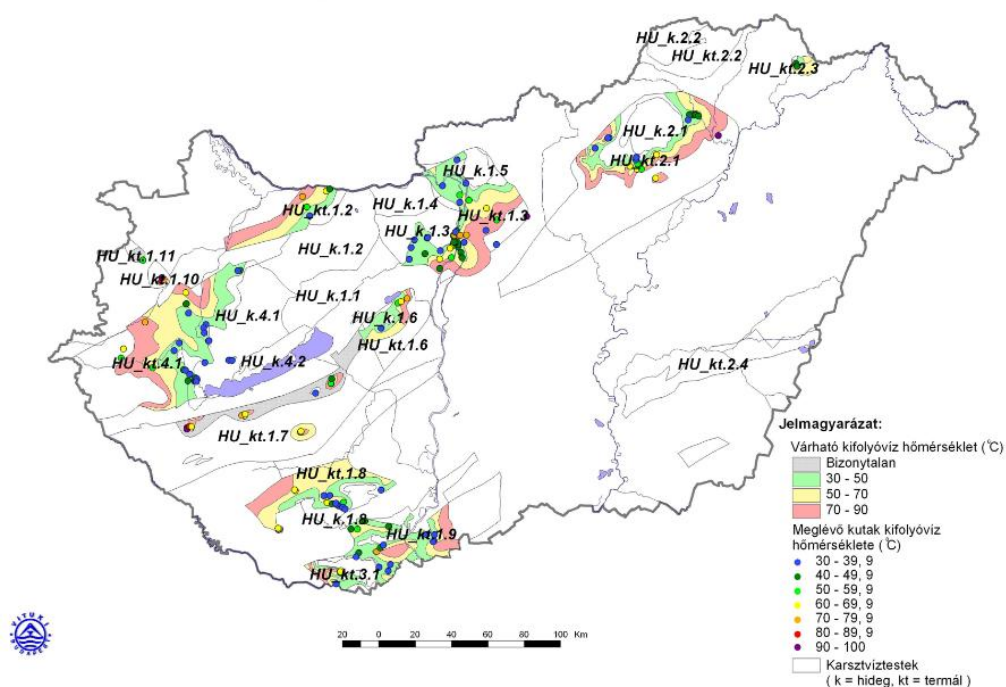
Hazánk természeti adottságaihoz hozzá sorolandó még az úgy nevezett mofetta, amely szén-dioxid tartalmú gyógyhatású gáz. Az ország egyetlen ilyen szárazfürdője Mátraderecskén található.

Fontos még megemlíteni a gyógyiszapot, amely különleges gyógytényező többféle betegségre is alkalmazható, ezért nagyon keresett hazánkban, mindösszesen hat helyen található, Makón, Hajdúszoboszlón, Tiszasülyön, Harkányban, Alsópáhokon és Hévízen (BODNÁR L. 2008).

8.2. A termál- és gyógyvízkészlet területi megoszlása

Hazánk területén kétféle termálvíztároló rendszerről beszélhetünk. Az egyik a mészkőterületek mélyébe süllyedt termál-karsztvíztestek (2. ábra), amelyek hatalmas mennyiségű, ásványi anyagban gazdag vizet rejtnek. Ilyenek találhatóak a Bükk előterében (Eger, Mezőkövesd, Miskolc), a Budai-hegység lábánál, a Keszthelyi-hegységtől nyugatra (Hévíz, Zalaszentgrót), valamint a Mecsek környékén (Harkány, Sikonda, Szigetvár). Ezek a tárolók zárt rendszert alkotnak, ami azt jelenti, hogy vizük nem kap folyamatos utánpótlást, emiatt a mennyiségük folyamatosan csökken.

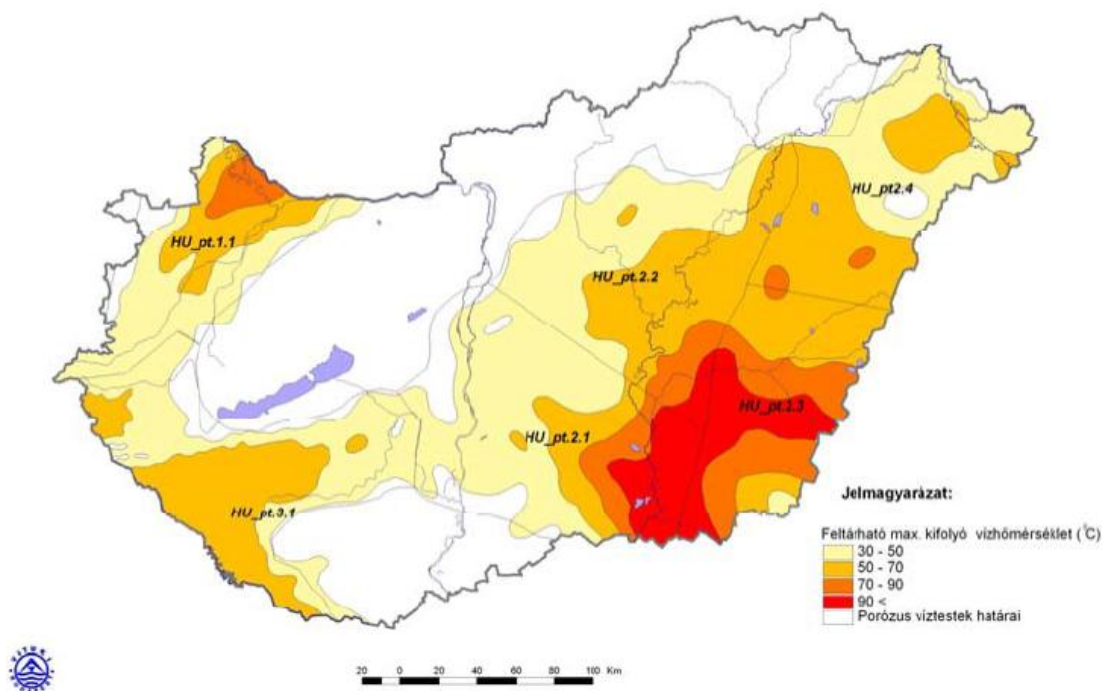
2. ábra: Karszt termálvíztestek



Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

A tárolók másik csoportjába a porózus termálvíztestek (3. ábra) tartóznak, melyek hazánk medence területein helyezkednek el. A források hőmérsékletét vizsgálva, megfigyelhető, hogy az alföldi területek centrumában magas érték, attól távolodva, a peremek felé alacsonyabb hőfok mérhető, ezt bizonyítja, hogy a legmelegebb (110 °C) forrás Fábiánsebestyénen található. Fontosabb fürdők az Észak- és Dél-Alföldön (Csongrád, Szeged, Szentes, Gyula, Hajdúszoboszló), a Dráva-medencében (Inke, Csurgó Sellye), valamint annak kiágazásában (Kaposvár, Dombóvár, Tamási, Igal, Nagybajom) és a Kisalföldön (Sárvár, Csorna, Bük) fedezhetőek fel.

3. ábra: Porózus termálvíztestek



Forrás: VITUKI – MÁFI – Aquaprofit Rt.

8.3. A vízbázist fenyegető veszélyek

A termálvíztestek esetében fontos említést tenni a fennálló környezeti veszélyekről. A problémák egyik forrása a mélybe szivárgó szennyező anyagok, melyek nagymértékben károsítják a vízkészletet, emiatt használatuk csak költséges tisztítás útján érhető el.

A másik nagy probléma a nem turisztikai célt szolgáló vízkivételhez kapcsolódik. Legismertebb példája a Dunántúli-középhegységhez kötődik, ahol a 1990-es évek elejéig, főleg a bányászati vízkivételek miatt vált negatívvá a karsztvízháztartás egyenlege, károsítva ezzel a hegyvidék nyugati végénél elhelyezkedő Hévízi-tó vizét. A tó vízhozama az 1980-as években 5-600 l/s értékről 300 l/s alá csökkent, majd a következő évtizedben, a feltöltődés hatására ez az érték 400 l/s fölé emelkedett, amely manapság nagy változást

nem mutat, így ez az érték állandónak tűnik. A középhegység keleti felében elterülő budapesti termálkarszttestekre is hatással volt a vízkivétel, ugyanis az 1970-es évek közepén mért 400 l/s körüli érték folyamatosan csökkent az ezredfordulóig, majd a későbbiek során ismét emelkedni kezdett (VITUKI-MÁFI-AQUAPROFIT 2005).

Még egy veszélyre fontos felhívni a figyelmet, amely a jövőre tekintve jelentős károkat okozhat. Ez nem más, mint a készletek túltermelése, aminek következtében csökkenhet a források hőmérséklete, illetve nyomása, valamint a termálvíz minőségének romlása is előfordulhat. A legrosszabb esetben a vízkészlet elapadása is bekövetkezhet, negatív hatást fejtve ki ezzel a turisztikai kínálatra (www.enfo.agt.bme.hu).

8.4. Orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmus

Magyarország az orvosi szolgáltatások területén igen jól pozicionált, így egyes területeken (pl. fogászat, esztétikai sebészet) Európában a piacvezetők között vagyunk. Az orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmus területén a vezető szolgáltató országok két nagy csoportba oszthatók:

- árelőny miatt preferált országok,
- minőségelőny és hiánypótlás miatt preferált országok.

Hazánk az árelőny típusú desztinációk csoportjába tartozik, azonban népszerűségét nem csak olcsóságának, hanem kiváló minőségű szolgáltatásainak is köszönheti, melyek közül a legismertebbek a fogorvosi, a plasztikai, a kozmetikai, az orthopédiai beavatkozások, a szemészeti, a gerinc és a szív-műtétek (1. táblázat).

1. táblázat: USA, UK, India, Thaiföld, Lengyelország és Magyarország orvosi szolgáltatásainak ára (US \$)

	USA	UK	India	Thaiföld	Lengyelország	Magyarország
Szív bypass	113 000	13 921	10 000	13 000	7 140	6 400
Szívbillentyű műtét	150 000	28 000	9 500	11 000	9 520	6 000
Csípőprotézis műtét	47 000	12 000	9 000	12 000	6 120	7 500
Mellimplantátum	6 000	4 350	6 200	2 600	5 243	3 871
Fogbeültetés	1 188	1 600	1 100	1 429	953	650
Fogkorona	385	330	180	243	246	322

Szerk.: Harangozó P.

Forrás: www.oecd.org

A táblázat is jól mutatja, hogy ugyanazon orvosi beavatkozások között egyes országokban mekkora összegbeli különbség figyelhető meg. Ázsia néhány állama és Kelet-Európa kínálja a legolcsóbb orvosi beavatkozásokat, a legdrágábbnak pedig az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság számít, ahol akár duplájába is kerülhet egy-egy sebészeti beavatkozás.

Magyarországon az egyik legnépszerűbb orvosi szolgáltatás a fogászathoz köthető, mely több évtizedes múltra tekint vissza. Kiindulópontja hazánk nyugati határvidéke (Mosonmagyaróvár, Győr, Szombathely, Sopron) volt, ahová elsősorban osztrák vendégek érkeztek. Azonban az elmúlt években már nem csak a szomszédos államokból érkeztek páciensek, hanem Franciaországból, Dániából, Svájcban, Németországból és az Egyesült Királyságból is. A távolabbról jövő betegek érkezésében nagy szerepet játszanak a betegszervező irodák és közvetítők. A látogatók tartozódási ideje többnyire 1-2 vagy 6-10 naposak, majd a kezelések befejeztével előszeretettel tesznek látogatást Magyarországon különböző turisztikai létesítményeiben (KINCSES GY. – BORBÁS I. – MIHALICZA P. – UDVARDY E. – VARGA E. 2009).

A közeljövőben hazánk törekszik arra, hogy minél jelentősebb fejlesztéseket hajtson végre az egészségturizmus területén, ezáltal még magasabb színvonalú orvosi szolgáltatásokat tudjon nyújtani az ide érkező betegek számára, valamint egy kiváló marketing tervvel távolabbi országokat is meg tudjon magának nyerni.

8.5. Lovasterápia

Országunk imázsában fontos helyet foglal el a „lovasság” kép. A kedvező terepi adottságoknak, a lovaglásra és lótenyésztésre kiválóan alkalmas területeinknek, a lovas turizmushoz ideális, mérsékelt szárazföldi éghajlati viszonyainak köszönhetően, hazánk Európa egyik legkedveltebb lovas turisztikai célpontja. A lovas turizmusnak óriási jelentősége van az egészségmegőrzésben, különösen a lovasterápiának, amely nemcsak a szellemi és a lelki, hanem a fizikai állapot javításában is szerepet játszhat (ÚJ SZÉCHENYI TERV 2011).

Magyarországon a közvélemény kevésbé ismeri az állatokkal segített terápiát, melyet többnyire fiatalok, de leginkább valamilyen fogyatékkal élők vesznek igénybe. A speciális módszert több mint harminc éve alkalmazzák a gyógyításban. Az eredmények magukért beszélnek: sok beteg gyermek esetében és felnőtt pácienseknél is kiemelkedő hatékonyságú. Németországban az egészségügyi pénztár nyújt forrást a lovasterápiára, ez

idehaza még egyelőre várat magára (www.haszon.hu). Többnyire neurológiai betegségek, ortopédiai problémák, pszichés zavarok, érzelmi és mentális zavarok, érzékszervi fogyatékoságok esetén alkalmazzák. Egy-egy ilyen foglalkozás alkalmával javítható a légzés, a keringés, valamint a test egyensúlya, koordinációja, erősödhetnek az izmok és csökkenhet a görcsösség. Pszichológiai hatásként megemlítendő az önbizalom, a koncentráció és az önfegyelem javulása, a türelem és a felelősségérzet növelése (www.lovasterapia.iweb.hu). Az ország különböző pontjain 27 olyan létesítmény működik, amely lovasterápiával foglalkozik. Jelentőségét jól jelzi, hogy az Új Széchenyi Tervben, A gyógyító Magyarország – Egészségipari Program egyik fontos elemeként szerepel, fejlesztése pedig elengedhetetlen hazánk egészségturizmusa szempontjából.

8.6. Az egészségturizmus jelentősége Magyarországon

Hazánkban az idegenforgalom és egyben a magyar gazdaság legdinamikusabban fejlődő sikerágazata az egészségturizmus (LACZKÓ T. – RÉBÉK N. Á. 2007). Ez többek között a kiváló természeti adottságoknak és az elmúlt évtized újításainak (Széchenyi Terv, Országos Egészségturizmus Fejlesztési Stratégia, NFT, ÚMFT) tudható be. De miért is érdemes fejleszteni az egészségturizmust, ezt a következő pár pontban szeretném kifejtetni?

- Manapság az emberek számára az egyik legfontosabb dolog az egészségük megőrzése. Hazánk előregedő társadalommal rendelkezik, ami azt jelenti, hogy a nyugdíjas korosztályba tartozók száma elég magas. Az idős emberek többsége valamilyen betegségben szenved, melyet sok esetben valamilyen fürdőben gyógyvízzel tudnak kezelni. A fiatalabb korcsoport számára is fontos fittségük megőrzése, emiatt ők leginkább egy-egy komplexum wellness szolgáltatásait veszik igénybe, kipihelve ezzel a mindennapok fáradalmait.
- Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár a gyógytényezőre alapozott kezeléseket támogatja.
- Az egészségturizmusban a gyógykezelések miatt a vendégek tartózkodási ideje sokkal hosszabb, mint más termékek esetén.
- Mivel a látogatók tovább maradnak egy adott desztináció területén, emiatt költési hajlandóságuk is várhatóan magasabb lesz, valamint egy-egy specializált szolgáltatás, illetve eszköz igénybevétele drágább lehet az átlagnál.
- Az idegenforgalmi központok gazdaságos üzemeltetését teszi lehetővé a szezonaritástól, illetve időjárási változásoktól való mentesség, ugyanis a nagyobb

és fejlettebb fürdők, amelyek nem csak kültéri, hanem beltéri medencékkel is rendelkeznek, az év minden hónapjában vonzzák a turistákat.

- Az egészségturizmus csökkenti az idegenforgalom országon belüli koncentráltságát, hiszen hazánk bármely területén található gyógyításra alkalmas termálvíz.
- Segíti a gazdaságilag elmaradott területek fejlődését, többek között az infrastruktúra kiépülését és a különféle szolgáltatások megjelenését.
- A megfelelő szakképzettséggel rendelkezők számára egész évben munkalehetőséget biztosít. Az új létesítmények megépítésével vagy a régebbi központok felújításával pedig új munkahelyek jönnek létre (BODNÁR L. 2000).

A felsorolt szempontok is bizonyítják, hogy hazánknak megéri fejleszteni egészségturizmusát.

9. Nyugat-dunántúli régió

Mint, ahogy azt már a bevezetőben említettem, Magyarország egészségturizmusának kisebb területi szegmensét, a Nyugat-Dunántúli Tervezési Statisztikai Régiót szeretném bemutatni, ugyanis a forrástámogatások a statisztikai régiókra vannak optimalizálva. Azonban mielőtt turisztikai jellegű elemzésbe kezdenék, röviden szeretném ismertetni magát a régiót, amely azért szükséges, hogy egy teljes, átfogó képet kaphassunk a területről.

9.1. Természeti környezet

A három megyéből (Zala, Vas, Győr-Moson-Sopron) álló régiót két nagy táj alkotja, az egyik a Kisalföld, melyet a Győri-medence, a Marcal-medence és a Komárom-Esztergomi- síkság alkot, a másik pedig a Nyugat-magyarországi peremvidék, amit szintén kisebb egységekre lehet bontani: Alpokalja, Vas- Soproni- síkság, Kemeneshát és Zalai-dombvidék.

Mivel a régió alföldi és középhegységi területekkel is rendelkezik, ezért bizonyos tájegységek éghajlati elemeiben eltérés figyelhető meg. A Nyugat-Dunántúl klímáját döntően az óceáni hatás határozza meg, aminek következtében a Kisalföldön a tél enyhe, a nyár pedig mérsékelt meleg, a peremvidék tele szintén enyhe, azonban a nyár itt már hűvös. Az évi középhőmérséklet 9-10 °C között mozog, de egyes területeken 10,5 °C-t is meghaladhatja. A tájegységre még jellemző az alacsony hőmérsékleti-ingadozás és a bőséges csapadék.

Napfénytartam szempontjából a területek erősen elkülönülnek egymástól, míg a régió keleti felében (Marcal-medence) a napsütéses órák száma a 2000 órát is megközelítheti, addig a nyugati területeken (Soproni- és Kőszegi-hegység) alig éri el az 1700 órát.

Az uralkodó szélirány szintén eltérően alakul a két nagy tájat tekintve. Hazánk legszelesebb területén, a Dévényi-kapunál betörő áramlás északnyugati, a peremvidéken, az Alpok eltérítő hatása miatt északi szél fúj (TUBA L. 1998).

Az Északnyugati-Kárpátok esőárnyékában lévő Kisalföld területén az évi csapadék mennyiség 600 mm alatt van, sőt a Komárom-Esztergomi- síkság nagy részén 500 mm-t is alig éri el, emiatt ezen a vidéken a hótakarós napok száma csak 35 – 40 nap között mozog. A régió délnyugati vidékén a csapadék évi mennyisége 800 mm körüli, sőt a Kőszegi-hegységben akár a 900 mm-t is meghaladhatja. A hótakarós napok száma általában 40 – 60 nap.

A Kisalföld igen változatos talajtakaróval rendelkezik, ugyanis a Szigetköz területén öntéstalajjal, a Fertő-tó környékén tőzeges láptalajjal, a Mosoni-síkon pedig öntés- vagy más néven teraszcsernozjonnal találkozhatunk. Nyugat-magyarországi peremvidéket többnyire különböző barna erdőtalajok alkotják. Ezen a vidéken a jó minőségű barna és csernozjom talajjal fedett síkterületek lesznek a legalkalmasabbak a művelésre.

A Nyugat-dunántúli régió a Duna, a Rába, a Marcal, a Zala és a Dráva-Mura vízgyűjtőjéhez tartozik. A határfolyóként is funkcionáló Duna a terület legnagyobb folyója, azonban a legfontosabb vízfolyás mégis a Rába, amely a Répce-Marcal vízrendszer folyásainak befogadója, valamint a Kis-Rába öntözőrendszer csatornahálózatának fő vízádója. A Zala a terület egyetlen olyan folyója, amely hazánkban ered. Kiemelkedő jelentőségű vízfolyás, hiszen a Balaton legfontosabb táplálója. A régió északi részén található Fertő-tó jelenleg az előregedés stádiumában van, feltöltődése folyamatos (RECHNITZER J. 2007).

9.2. Népeség és foglalkoztatás

A Nyugat-dunántúli régió népessége a 2011-es előzetes népszámlálási adatok szerint már nem érte el az egy millió főt (2. táblázat). Az ország lakossága 1978 óta tartósan csökken, s ez a folyamat jól megfigyelhető a mi régióinkban is, amit a következő táblázat kiválóan szemléltet. 1980-tól kezdődően vonultat fel népességszám adatokat, korcsoportok szerint. A fiatalkorosztályhoz tartozók száma az elmúlt évtizedek során nagymértékben lecsökkent, ugyanis a gyermekvállalás kitolódásának egyik következménye a születések alacsony aránya. Azonban a 15 – 39 és 40 – 59 éves korcsoportok létszáma is jelentősen visszaesett.

2. táblázat: A Nyugat-dunántúli régió népességszámának alakulása korcsoportok szerint 1980 és 2005 között

	1980	1990	2001	2011
0-14 év	233 378	210 624	159 840	141 052
15-39 év	368 930	360 926	352 058	337 644
40-59 év	257 712	246 769	284 904	291 956
60-X év	176 327	192 176	203 431	220 536
Állandó népesség (fő)	1 036 347	1 010 495	1 000 233	991 188

Szerk.: Harangozó P.
Forrás: KSH

Ezzel ellentétben a 60 év feletti aránya töretlenül növekszik felfelé, s ez az egész országra elmondható, aminek következtében hazánk előregedő társadalommal rendelkezik.

A régió népességének alakulása többé-kevésbé követi az országos tendenciákat, de leginkább a migrációs folyamatoknak köszönhetően a lakosság csökkenése mérsékeltebb szintű a régióban. Megyei és kistérségi szinten eltérés figyelhető meg a lakosok számának alakulásában, ugyanis Győr-Moson-Sopron megye népességfogyása nem annyira szembetűnő, mint Zala vagy Vas megyéé, ami többek között a terület gazdasági jelentőségének és fejlettségének tudható be. A kistérségek esetében pedig megfigyelhető, hogy míg a nagyobb városok agglomerációs öveiben a lélekszám nő, addig az aprófalvas településekkel rendelkező területek népességszáma csökken, amely a korszerkezet átalakulásával is jár, hiszen a fiatalok többsége a városba vándorol. Mindezek ellenére, a régióról elmondható, hogy pozitív vándorlási egyenleggel bír (RECHNITZER J. 2007).

Az 1990-ben bekövetkező társadalmi-gazdasági fordulat egy átmeneti gazdasági visszaesést eredményezett a Nyugat-Dunántúlon, azonban a nyugati határ közelsége, a viszonylag fejlett infrastruktúra és a szakképzett munkaerő jelenléte vonzó feltétel volt a külföldi befektetők letelepedésére. Főleg német és osztrák működő tőke számos új munkahelyet teremtett meg, mérsékelve ezzel a rossz munkanélküliségi helyzetet (HÓBOR J. – PETE GY. – TUBA L. 1998). Majd pár évvel később a foglalkoztatottak száma csökkenésnek indult, azonban a legnagyobb változást a 2008-as gazdasági világválság hozta meg, aminek következtében számos gyár, üzem és vállalkozás bezárni kényszerült főleg Zala és Vas megyében. A munkanélküliek száma megugrott nem csak a régióban, hanem az egész országban. Azonban mára már kezd realizálódni a helyzet, a gazdaság újbóli megerősödésének köszönhetően.

A Nyugat-Dunántúli régió foglalkoztatottsági szerkezete a következőképpen alakul: a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban dolgozók aránya a legalacsonyabb 4,8 %, az iparban tevékenykedők 39 %-ot tesznek ki, a legtöbben a szolgáltatói szektorban dolgoznak, amely eléri az 56 %-ot (KSH).

9.3. Gazdaság és infrastruktúra

Annak ellenére, hogy a Nyugat-Dunántúl népességét tekintve a kisebb régiók közé tartozik, a gazdasági teljesítőképessége Közép-Magyarország után a legnagyobb. A gazdaság jövedelemtermelő képességét, a külföldi beruházások összegét, az egy főre jutó GDP értékét és a foglalkoztatottsági adatokat tekintve előkelő pozíciót tölt be a régió. Ez

többek között annak köszönhető, hogy a második világháború utáni erőteljes iparosítás elkerülte a térséget, ami a rendszerváltáskor bekövetkező gazdasági szerkezetváltás szempontjából volt előnyös, valamint az elzárt nyugati határ megnyitása nagymértékben felértékelte az osztrák határ menti területeket és a Bécs – Budapest közlekedési tengely mentén fekvő településeket. Azonban bizonyos területi egységek között jelentős eltérések tapasztalhatók, ugyanis egy észak-déli fejlettségbeli lejtő figyelhető meg, ami miatt nem beszélhetünk egységes nyugat-dunántúli gazdasági térségről.

Ez az eltérés a bruttó hazai termékben és az egy főre jutó GDP-ben is jól kirajzolódik (3. táblázat). A táblázatban ugyan nem ábrázoltam a többi régiót, de a 2009-es KSH adatok szerint Magyarország GDP termeléséhez a Nyugat-Dunántúl járul leginkább hozzá, a maga 9,3 %-ával. A területen előállított bruttó hazai termék több mint felét a Győr-Moson-Sopron generálja, amihez Zala csak 2,4%-kal, Vas pedig 2,1%-kal járul hozzá. A differencia az egy főre jutó GDP esetében is megmutatkozik, amíg Győr-Moson-Sopron országos átlagon felüli értéket produkál, addig a másik két megye jóval az alatti értéket mutat.

3. táblázat: A Bruttó hazai termék és az 1 főre jutó GDP a régióra és a megyékre kivetítve, 2009-es adatok szerint

		Nyugat-Dunántúl	Zala	Vas	Győr-Moson-Sopron	Magyarország
Bruttó hazai termék (GDP)	Millió Ft	2 377 250	608 579	544 079	1 224 592	25 622 866
	%	9,3	2,4	2,1	4,8	100
1 főre jutó GDP	Millió Ft	2 384	2 103	2 091	2 735	2 556
	%	93,3	82,3	81,8	107	100

Szerk.: Harangozó P.

Forrás: KSH

Területi különbségek figyelhetőek meg az egyes kistérségek, illetve nagyobb lélekszámmal rendelkező települések között is. A globális hálózatok és gyorsforgalmi utak elérhetősége, a gazdasági nyitottság, az innovációs centrumok és a humánerőforrás jelenléte többnyire megyei jogú városokhoz köthetők. Mind emellett a gazdaság területi

koncentrációjára utal még az is hogy a vállalkozások fele Győrött, Szombathelyen és Zalaegerszegen találhatók.

Fontos megemlíteni a régió ágazati szerkezetének változását, amely során nagymértékben lecsökkent a mezőgazdaság szerepe, a visszaesés talán az erdőgazdálkodást érintette legkevésbé. Az iparon belül az élelmiszer-, könnyű- és textilipar is fokozatosan leértékelődött, a gépipar is hanyatlani kezdett, azonban a külföldi befektetőknek (Audi, GM-Opel, Flextronics, General Electric) köszönhetően fokozatosan megújult és jelenleg a gazdaság egyik legtöbbet jövedelmező ágazata. A gépiparon belül a járműalkatrész-gyártás és az autóipar dominál, mindemellett jelentőséggel bír még a vegyipar, amely elsősorban a műanyaggyártásra épül, de a természeti adottságokból eredő ipari gáztermelés is jelentős. A terciér szektor előretörésének köszönhetően a lakosság nagy részét foglalkoztatja, valamint a GDP-ből való részesedése a három ágazat közül a legnagyobb. A gazdasági szektorok koncentrációja az egyes megyékben eltérően alakul. Győr-Moson-Sopron területén a gépipar, azon belül a járműgyártás, a fémmegmunkálási tevékenységek és az elektronika játszanak vezető szerepet. Vas megyében a járműgyártás, az elektronikai ipar, a vegyipar és a textilipar tartozik a legfontosabb ágazatok közé, míg Zalában az energetika, az elektrotechnika és az élelmiszeripar (HÓBOR J. – PETE GY. – TUBA L. 1998).

A régió gazdaságáról elmondható, hogy a területek között olykor élesen kirajzolódó differencia sok esetben megjelenik, ezek alapján az a következtetés vonható le, hogy a régió legfejlettebb területe és egyben legtöbb tökebefektetéssel támogatott térsége, Győr-Moson-Sopron megyében, amely leginkább magas színvonalú gépiparának köszönheti ezt.

A gazdaságot segítő infrastruktúra egyik fontos eleme az ipari parkok jelenléte, amelyből közel 24 darab van a régióban. Azzal a céllal jöttek létre, hogy a megjelenő külföldi befektetések számára olyan előkészített, az ipari tevékenység folytatásához széles körű infrastruktúrával (víz csatorna, úthálózat, energetika, kommunikációs infrastruktúra) rendelkező ipari területeket hozzanak létre, ahol adó- és egyéb kedvezmények révén elősegítsék egy-egy településen a gazdasági szerkezetváltást és a munkahelyteremtést. Másik jelentős elem a közlekedés fejlesztése, amely az elmúlt évtizedben nagy változásokon ment át. Ezek közül kiemelendő a péri repülőtér megújulása, légiközlekedésre Sármelléken van még lehetőség, Fertőszentmiklóson pedig osztrák magántulajdonú kisrepülőtér üzemel. A vízi közlekedésben a Duna játszik fontos szerepet már ősidők óta, jelentős kikötő Gönyűnél van. A Balaton a személyhajózásban érintett, ez azonban a Fertő tóról már nem mondható el, ugyanis a magyarországi részén nincs rendszeres vízi közlekedés. Vasúti forgalomnál a GYSEV és a MÁV vonalait kell

megemlíteni, a vonattal történő áruszállítás hazánkban még mindig meghatározó annak ellenére, hogy Nyugat-Európában a szállítmányozás már a közútra tevődött át. A Nyugat-dunántúli régió az országos átlagnál sűrűbb úthálózattal rendelkezik. Északon az M1-es autópálya határolja a régiót, amely Budapestet köti össze Hegyeshalommal. Délen az M7-es Letenye és Budapest közötti gyors közlekedést teszi lehetővé (RECHNITZER J. 2007).

Összességében elmondható, hogy a régió kimagasló gazdaságának és infrastruktúrájának köszönhetően hazánk legfejlettebb területi egysége, Közép-Magyarország után.

9.4. A régió turizmusa

A Nyugat-Dunántúl az elmúlt esztendő legsikeresebb régiója volt turisztikai tekintetben, amely változatos kínálatának, illetve az elmúlt esztendő fejlesztéseinek köszönhető (TAMA I. 2008).

A régió vonzerőihez tartozik többek között a kilenc üdülőkörzet (Bakonyi üdülőkörzet, Sopron-Kőszeghegyalja, Szigetköz, Nyugati-határszél, Rába-Marcál mente, Balaton part, Göcsej és Dél-Zala), a nemzeti parkok, a tájvédelmi körzetek és a világörökség részeként nyilvántartott látványosságok. Nemzeti parkokból három is van: Fertő-Hanság, Őrség és Balaton-felvidék; tájvédelmi körzetből öttel rendelkezik a terület: Soproni, Szigetközi, Pannonhalmi, Kőszegi és a Sághegyi; világörökségből szintén kettő látogatható: a pannonthalmi Szent Benedek rendi főapátság és a Fertő tó és környéke. Emellett még négy natúrpark is megtalálható a vidéken: Írottkö-Geschriebenstein, Soproni Hegység, Hármashatár, Sokoró-Pannontáj Natúrpark.

A régió turisztikai húzóágazatai között szerepel a kulturális és örökségturizmus, az egészségturizmus és a falusi, bor-, vízi és kerékpár turizmus. Mindezek közül azonban csak egyről mondható el, hogy a térség legfontosabb turisztikai termékét képezi, ez pedig nem más, mint az egészségturizmus, amellyel majd bővebben egy külön részben szeretnék foglalkozni. Megemlítené a régió borászati és gasztronómiai étékekben való gazdagsága, több történelmi borvidék és bortermőhely található itt. Kulturális rendezvényekben is bővelkedik a Nyugat-Dunántúl, ugyanis rengeteg fesztivál, illetve rendezvény kerül megszervezésre az év során. Ezek alapján elmondható a terciér szektor egyik legfontosabb húzóágazata az idegenforgalom, széles kínálatának köszönhetően pedig turisták ezreit vonzza a régióba (RECHNITZER J. 2007 – TAMA I. 2008).

9.5. Az egészségturizmus alapját képező adottságok

Mint azt, ahogy már említette a Nyugat-Dunántúlon kiemelten fontos szerepe van az egészségturizmusnak, hiszen ez, a régió legjövedelmezőbb és egyben legértékesebb turisztikai terméke. Sikerének potenciálja a kiváló adottságokban rejlik, melyek közül a legfontosabbnak a természeti tényezőket tekinthetjük, ezeket három kategóriába sorolhatjuk.

Az első a klimatikus gyógyhelyek, melyek különleges levegő összetételüknek köszönhetően pozitív hatást gyakorolnak az ember szervezetére, különféle eredetű betegségeket gyógyítva ezzel. A régióban két helyen található ilyen, az egyik Sopron környékén a Lővérek, ahol a hegyvidéki klímával rendelkező terület levegője, magas oxigén, illetve ózon tartalmának köszönhetően a szívproblémákkal küzdő, a légúti panaszoktól és pajzsmirigy túltengésben szenvedők, valamint emésztőrendszeri problémákkal rendelkezők betegségeit gyógyítja. A másik a gyógyhatású klímával rendelkező terület a Kőszegi-hegységben található. A szubalpin klímával rendelkező térség többnyire gyermekek asztma és allergia panaszainak gyógyítására alkalmas.

A másik a gyógyiszap, amely a régióban két helyen, Hévízen és Alsópáhokon található. Közülük a hévízi tó iszapja nem csak hazánkban, hanem külföldön is elismert hírnévvel rendelkezik. Úgy nevezett kevert iszapról beszélhetünk, amely 20 %-ban szerves és 80 %-ban vulkanikus szervetlen anyagokat tartalmaz. A rádiummal rendelkező anyagot többnyire fájdalom csillapítására alkalmazzák, valamint az idegrendszerre is kedvező hatást fejt ki (BORBÉLY SZ. 2008).

A harmadik és egyben legfontosabb természeti tényező, a termálvíz, melynek feltárásához nagyban hozzájárult a XX. század közepén végbemenő kőolajkutatás. A régió területén mindkét típusú termálvíztest megtalálható, a porózus és a karsztos tározók is. Az oldott ásványi anyagokat tartalmazó források jótékony hatásukat fejtik az emberi szervezetre. A Nyugat-Dunántúlon található fürdők gyógyító vizét többnyire mozgásszervi betegségek kezelésére alkalmazzák, azonban a hévízi gyógyforrás kénes, enyhén radon tartalmú alkáli hidrogén-karbonátos vizét többféle probléma kezelésére is hasznosítják. Csakúgy, mint a büki gyógyfürdő földes, meszes vizét vagy a zalakarosi nátrium-kloridos és hidrogén-karbonátos forrását. Szénsavas vizek közül a balfi a leghíresebb. Jól látható, hogy a gyógyvizek hasznosítása sokrétű lehet egy-egy fürdőkomplexumban, bizonyos helyeken a betegeknek nem csak a fürdőzés, hanem az ivókúra lehetősége is megadatik. Az adottságok jobb kihasználása céljából 2001-ben létrejött a Pannon Termál Klaszter

Egyesület, a nyugat-dunántúli és a balatoni régió néhány turisztikai vállalkozása és szervezete közreműködésével. A megállapodás lényege, a térség egészségturizmusának magasabb szintre való emelése, tehát a támogatások adta lehetőségek teljes körű kihasználása, a fürdők fejlesztése és a vendégforgalom növelése (KSH).

A természeti adottságok mellett fontos megemlíteni egy másik tényezőt is, amely a régió egészségturizmusának egyik kulcsfontosságú eleme, ez nem más, mint a nyugati határ közelsége. Ennek köszönhetően a szomszédos és a kevésbé távolabbi országokból jelentős számban érkeznek betegek, látogatók a régió fürdőibe vagy plasztikai, fogászati intézményeibe. Többnyire a tehetősebb államokból érkező vendégek nem csak az egészségturizmus sikeréhez járulnak hozzá, hanem hazánk nyugati részének gazdaságát is nagymértékben befolyásolják.

10. Egészségturisztikai fejlesztések

Magyarország turizmusban kulcsszerepet betöltő egészségturizmus kínálatának fejlesztése a 2001-ben meghirdetett Széchenyi Terv keretein belül kezdődött meg. Az egészségturisztikai pályázatok célja, a meglévő létesítmények fejlesztése és új objektumok létrehozása volt. A közel 28 milliárd forintnyi támogatás mintegy 89 milliárd forint összberuházást eredményezett, melynek köszönhetően a fürdők befogadóképessége 78%-kal, a vendégek száma pedig 18%-kal emelkedett, ami a bevételek 32%-os növekedését vonta maga után (MUNDRO CZÓ GY-NÉ – SZENNYESSY J. 2005)

2004-ben mikor hazánk csatlakozott az Európai Unióhoz újabb lehetőségek nyíltak meg az egészségturizmus kínálatának fejlesztése előtt. A 2004 és 2006 közötti Regionális Fejlesztés Operatív Program (ROP) célja a turisztikai potenciál erősítése volt, amely során az idegenforgalmi vonzerőket fejlesztették, valamint a fogadóképességet javították. Ezt követően 2007-ben került sor az Új Magyarország Fejlesztési Tervre, amely során a termálvízkincsre alapozott egészségturisztikai és rekreációs, szabadidős fejlesztéseket hajtottak végre (www.nfu.hu).

2011-ben került meghirdetésre az Új Széchenyi Terv keretein belül a Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program, melynek célja, hogy hazánk az egészségturizmus termál- és gyógyvízre épülő ágának európai vezető hatalmává váljon és az orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmus piacán megszerzett pozíciót megőrizze, illetve tovább erősödjön. 2012-ig bezárólag a Nyugat-dunántúli régió közel 15,5 milliárd forintnyi (www.nfu.hu) összegű támogatást kapott, aminek köszönhetően számos fürdő és lovas központ tudott fejleszteni, valamint újabb szolgáltatásokkal bővíteni, a fogászati és plasztikai klinikák pedig a korszerűbb berendezéseknek köszönhetően minőségi orvosi szolgáltatásokat tudnak nyújtani a betegek számára.

Úgy vélem az elmúlt 10-12 év fejlesztéseinek köszönhető az, hogy ma hazánk és a Nyugat-dunántúli régió Európa egyik legkomolyabb egészségturisztikai desztinációja.

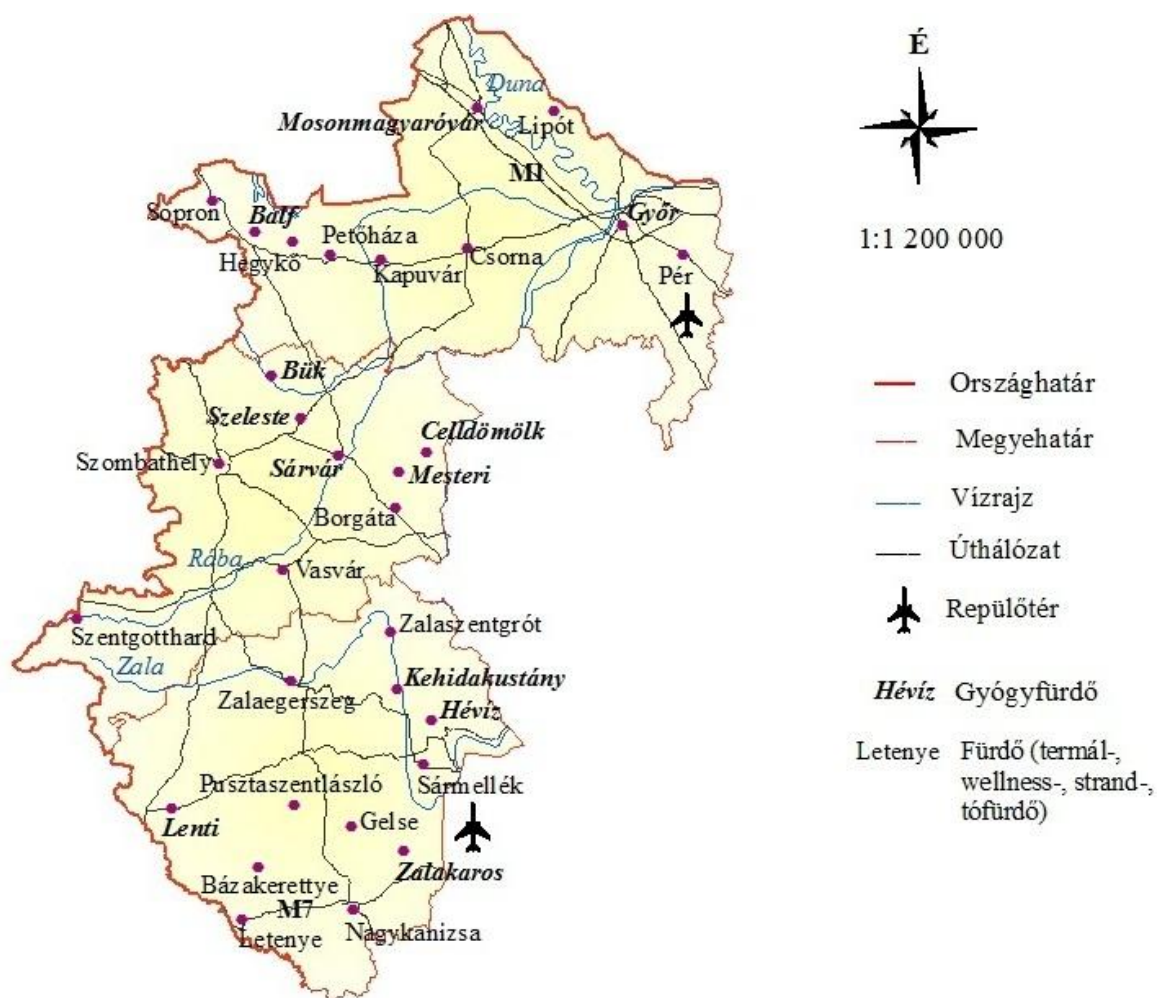
11. Turisztikai kínálat

Hazánk nyugati régiójának turisztikai kínálati elemzését külön elvégeztem a fürdőkre, a fogászati és plasztikai létesítményekre, valamint a lovasterápiás központokra is.

11.1. Fürdők

A Nyugat-dunántúli régió egészségturizmusában kulcsszerepet játszó fürdőket két külön csoportba soroltam, amit egy térképen is ábrázoltam (4. ábra). Az egyik kategóriát a gyógyfürdők alkotják, melyekből 12 található a térségben, a másik csoportba a termál-, wellness-, strand- és tófürdőket vettem, melyek száma eléri a 17-et.

4. ábra: A Nyugat-dunántúli régió fürdői



Készítette: Harangozó P.

A térséget megvizsgálva elmondható, hogy a komplexumok nagyjából egyenlő arányban helyezkednek el mindhárom megyében. Észrevehető, hogy a közlekedés szempontjából a

létesítmények jól megközelíthetők nem csak a belföldi, hanem a külföldi vendégek számára is. A régió sűrű úthálózattal, valamint két regionális repülőtérrel is rendelkezi, aminek köszönhetően a világ bármely pontjáról képes látogatókat fogadni.

A turisztikai kínálatot a térség négy legjelentősebb, európai színvonalú fürdőjén, Bük, Sárvár, Hévíz és Zalakaroson keresztül mutatom be. A különböző szolgáltatásokat két táblázatban ábrázoltam, az első a gyógyvízhez kapcsolódó kezeléseket tartalmazza (4. táblázat), melyet többnyire az idősebb korosztályba tartozók vesznek igénybe.

4. táblázat: Hévíz, Zalakaros, Sárvár és Bük gyógyszolgáltatásai

	Hévíz	Zalakaros	Sárvár	Bük
Gyógyvíz	szénsav, kén, magnézium, hidrogén karbonát, radon tartalom	alkáli-klorid, hidrogén karbonát, jód, bróm, kén, fluor tartalom	nátrium-klorid, hidrogén-karbonát, jód, bróm, fluor tartalom	alkáli- hidrogénkarbonát, kalcium-, magnézium, fluor tartalom
Betegségek kezelése	mozgásszervi, ízületi betegségek, idegrendszeri és nőgyógyászati problémák	reumás mozgásszervi betegségek, krónikus méhfüggelék gyulladás	mozgásszervi, nőgyógyászati és bőrgyógyászati megbetegedések	mozgásszervi- és nőgyógyászati betegségek, krónikus gyomorhurut és fekélybetegség
Gyógykezelés	súlyfürdő, gyógymasszázs, ivókúra, tangentor, iszappakolás	iszappakolás és fürdő, gyógymasszázs, gyógytorna, tangentor, súly- és szénsavfürdő, elektroterápia	gyógymasszázs, inhaláció, oxigénterápia, súlyfürdő, iszappakolás, gyógytorna, gerincgimnasztika	gyógymasszázs, Hidroterápiás kezelés, elektroterápia, lézer- és ultrahang terápia, gyógytorna

Szerk.: Harangozó P.

**Forrás: www.spaheviz.hu; www.furdo-zalakaros.hu; www.sarvarfurdo.hu;
www.bukfurdo.hu**

A második táblázatban a wellness és egyéb szolgáltatásokat kategorizáltam (5. táblázat), melyek leginkább családok és fiatalok érkezését eredményezi.

5. táblázat: Hévíz, Zalakaros, Sárvár és Bük wellness szolgáltatásai

	Hévíz	Zalakaros	Sávár	Bük
Wellness kezelés	regeneráló-, frissítő-, csokoládé-, thai masszázsok, Kaviczky és Babor arckezelés, kéz és lábápolás	csokoládé-, aroma- , bambo-, tűzeg-, fügeméz-, lávaköves- és arcmasszázs, ionizációs méregtelenítés	migrén-, mézes-, masszázs-, sport-, kismama-, gyermek és csokoládé masszázs, Ayurvéda kezelések, keleti terápiák	relax és egzotikus masszázs, sókabin, szauna világ
Kiegészítő szolgáltatás	labor szűrővizsgálatok, szolárium, kozmetikai kezelések	fitnesz és kondicionáló terem, gyermek játsszoház, szolárium vendéglátó egységek	fitnesz terem, kozmetikai kezelések, kádfürdő és szauna világ	egyedi vízi gimnasztika, fitnesz
Élményfürdő	fedett élménymedence	beltéri-, kültéri-, fedett-, gyermek és úszómedencék, szauna világ, csúszdarendszer, sókamra és pezsgőfürdő	külső-, belső élménymedence hullám- és bébimedence, óriás jacuzzi és csúszdarendszer	élmény-, gyógy-, pezsgő-, gyermekmedence és pancsoló
Strandfürdő	gyermekmedence, tófürdő	hullámfürdő, csúszdabilág, gyermek-, családi-, termál-, gyógy- és úszómedence	medence fejest ugró öböl, versenycsúszda, hullám- és kaland medence, pancsoló, retró gyógyvizes medence	gyógy-, úszó-, strand-és gyermekmedence, csúszdarendszer
Medencék száma	10	25	23	32

Szerk.: Harangozó P.

**Forrás: www.spaheviz.hu; www.furdo-zalakaros.hu; www.sarvarfurdo.hu;
www.bukfurdo.hu**

A fürdő városokban a kínálat fontos részét képezi a szálláshely-szolgáltatás. A következő táblázattal szeretném szemléltetni, hogy ezeken a településeken milyen típusú szállások találhatók és mekkora kapacitással rendelkeznek (6. táblázat).

6. táblázat: Szálláshely típusok és kapacitásuk

	Hévíz	Zalakaros	Sárvár	Bük
Panziók száma	4	1	9	6
Panziók férőhelyeinek száma	118	40	270	164
Kempingek száma	1	1	2	5
Kempingek férőhelyeinek száma	595	700	475	1920
Szállodák száma	22	11	12	9
Szobák száma a szállodákban	2339	974	853	1307
Szállodák férőhelyeinek száma	5107	2636	1787	3146
Gyógy szállodák száma	13	4	2	2
Gyógy szállodák férőhelyeinek száma	3568	875	817	569
Wellness szállodák száma	3	3	3	2
Wellness szállodák férőhelyeinek száma	913	1003	186	420
Összes kereskedelmi szálláshely férőhelyeinek száma	5896	3722	2532	5260

Szerk.: Harangozó P.
Forrás: KSH

A nemzetközileg kisebb jelentőségű fürdők általában alacsonyabb szintű gyógy-, wellness szolgáltatásokkal és kevesebb medencével rendelkeznek. Többségük vize nem alkalmas gyógykezelésekre és a vendégek csak egy vagy kétféle masszázst, illetve

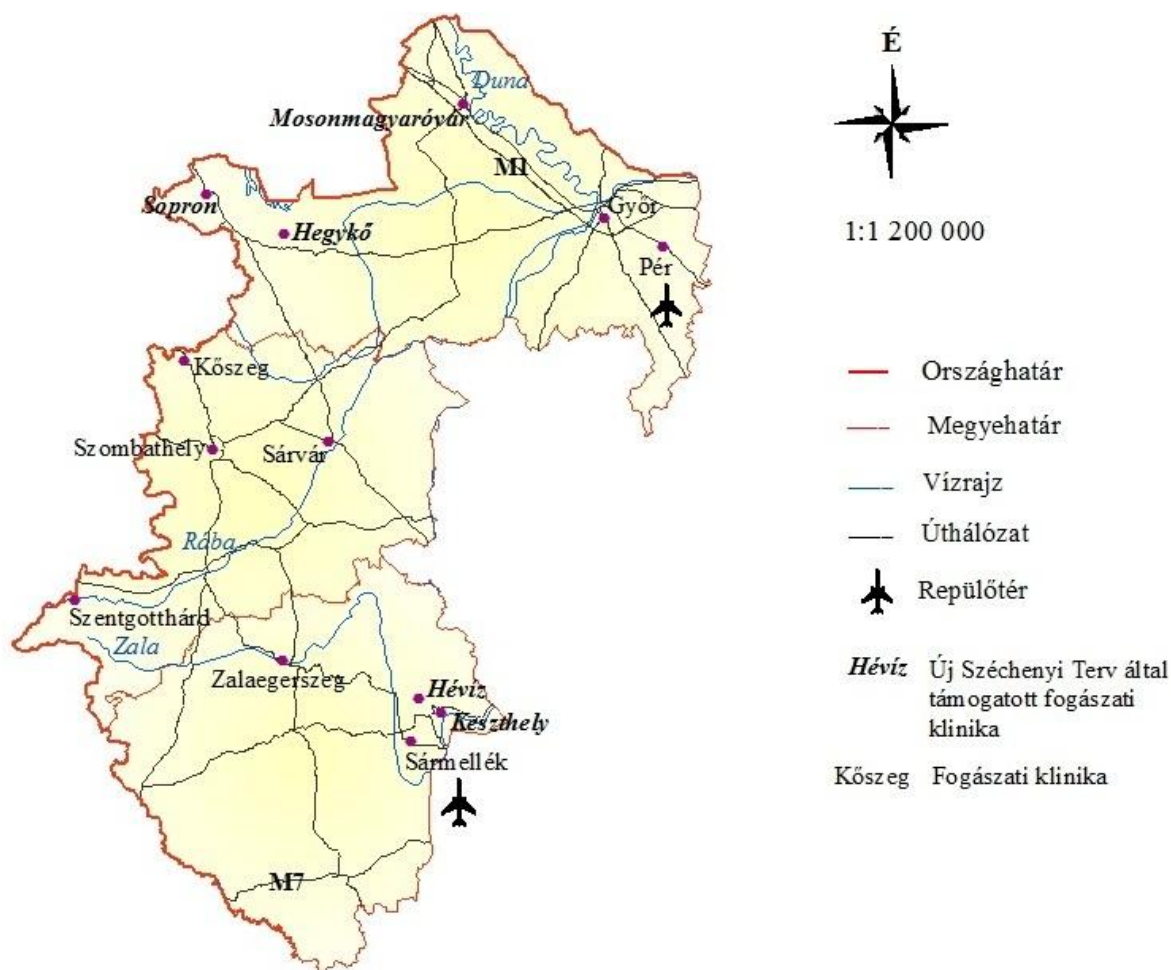
szauának közül tudnak választani, emellett sportolásra is, kevés helyen van lehetőség. Élmenyfürdővel néhányuk rendelkezik (Kehidakustány, Lenti), a többi pedig csak szabadtéri medencével, aminek következtében szezonális nyitva tartásra kényszerednek (Vasvár, Bázakerettye, Pusztaszentlászló). A szálláshelyekben ugyan bővelkednek a települések, mindazonáltal sok helyen kihasználatlanok a szálláshelyek, sőt vannak olyan községek (Pusztaszentlászló, Gelse), ahol semmiféle szálláshely szolgáltatás sincs (KSH).

Azonban ezeknek a létesítményeknek a közeljövőben lehetőségük van arra, hogy pályázatok révén szolgáltatásaikat egy magasabb szintre fejlesszék.

11.2. Fogászati turizmus

Az orvosi szolgáltatásokra épülő egészszturizmus egyik fontos területe a fogászathoz köthető. A fontosabb fogászati klinikák az osztrák határ mentén vagy ahhoz közel találhatók, továbbá a két regionális repülőtér 15 km sugarú vonzáskörzetében (5. ábra).

5. ábra: A Nyugat-dunántúli régió fontosabb fogászati klinikái



Készítette: Harangozó P.

Az elmúlt évek során lezajlott fejlesztéseknek köszönhetően ma a régió fogászati centrumai magas színvonalú szolgáltatásokat tudnak nyújtani betegek számára. A legutóbbi, az Új Széchenyi Terv által végrehajtott újítások voltak, amely alkalmával a térképen ábrázolt 11 fogászati klinikából 5, közel 168 millió forintnyi támogatást nyert, s így például Sopronban 4, Hévízen 5 fogászati centrum is előre tudott lépni (www.nfu.hu). A klinikák szolgáltatásait összegyűjtve külön kategóriákba rendeztem (felsorolt kezelések között vannak olyanok, melyek az egyes létesítményekben nem vehetők igénybe) (www.kronedental.hu):

1. Konzerváló kezelések, esztétikai fogászati beavatkozások:

- barázdazárás,
- tömés,
- fogfehérítés,
- ultrahangos fogkő-eltávolítás.

2. Implantáció – fogbeültetés.

3. Fogpótló kezelések:

- kerámialeplezésű korona,
- fémentes kerámia korona,
- galván arany korona,
- hidak,
- héjkerámia,
- kombinált fémlemezes pótlások,
- teljes lemezes fogpótlás, protézis.

4. Szájsebészeti beavatkozások:

- implantátum beültetés,
- csontfelépítés,
- gyökércsúcs rezekció,
- fogak műtéti eltávolítása.

5. Számítógépes és röntgen vizsgálatok:

- oralkamera,
- radioviziograf,
- digitális röntgen,
- panorama röntgen,
- teleröntgen.

Ezen kívül még meg kell említeni, hogy vannak olyan klinikák, melyek páciensük utaztatásával és elszállásolásával is foglalkoznak, tehát külön erre az ágazatra épülő utazásszervező cégek jöttek létre. A nagyobb fogászati centrumok ingyen szolgáltatásokat is ajánlanak egy esetleges hosszabb kezelés esetén, többek között reptéri transzfert, fürdőbelépőt, szállást vagy étkezési utalványt.

A kisebb fogászati létesítményekre elmondható, hogy többnyire csak alapvető szolgáltatásokat tudnak nyújtani például fogfehérítés, tömés, fogszabályzás, koronakészítés, gyökérkezelés. Komolyabb beavatkozásokhoz szükséges eszközökkel, műszerekkel, röntgenekkel sajnos nem rendelkeznek, s ez keresletüket egyértelműen meghatározza, ezen kívül szolgáltatásaik ára is alacsonyabb.

11.3. Plasztikai sebészeti klinikák

Orvosi szolgáltatásokra épülő egészséguturizmus másik terület a plasztikai klinikákhoz kötődik. A régióban 8, nemzetközileg is jelentős plasztikai sebészeti klinika található (6. ábra), számuk azért ilyen kevés, mert ez az iparág sokkal komolyabb szakértelmet és a nagyobb tőkebefektetést igényel. A betegek számos szolgáltatás közül tudnak választani, a klinikák többsége az alábbiakat kínálja (www.medical-plasztika.hu):

1. Sebészeti beavatkozások:

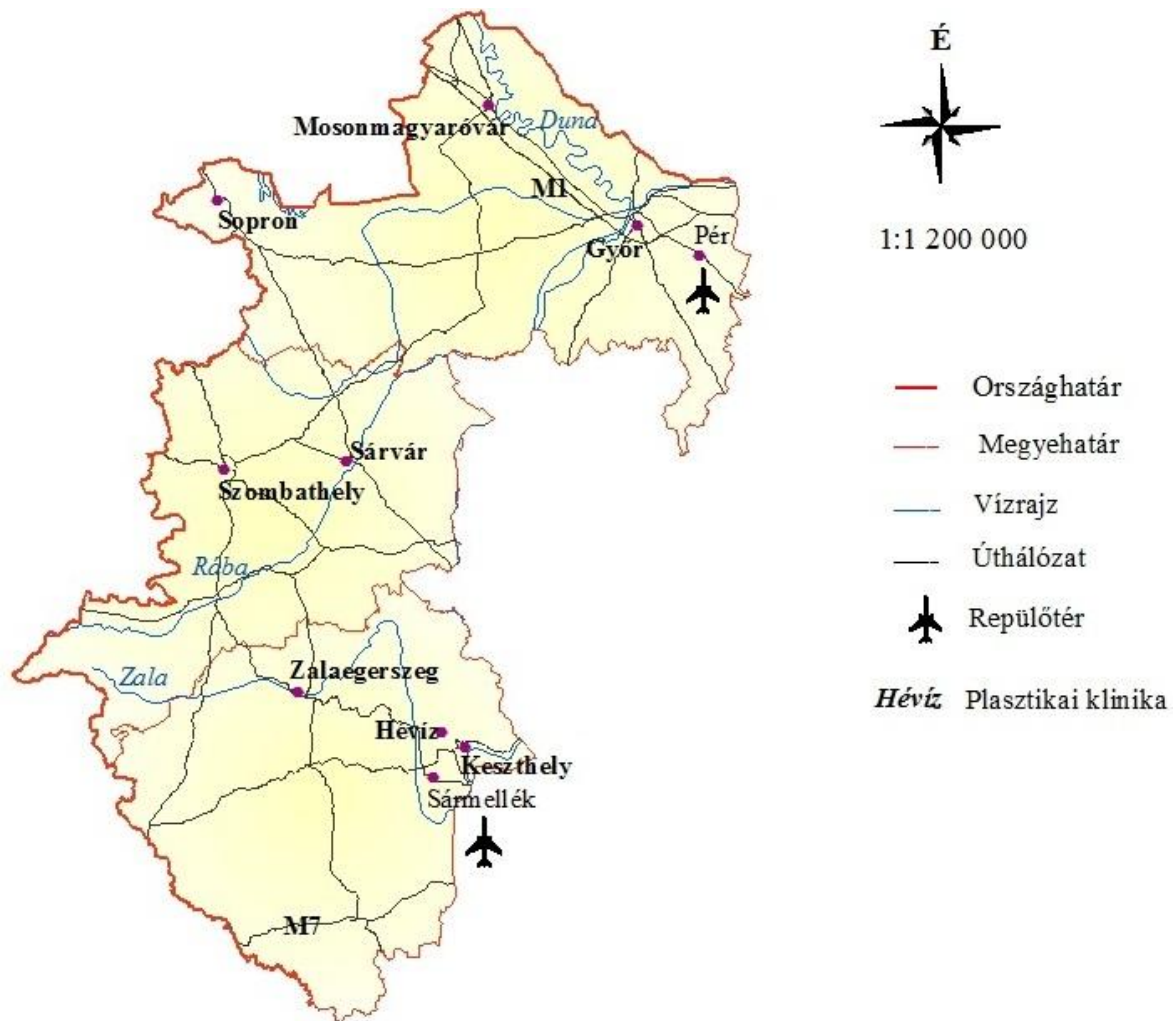
- arcplasztika,
- hasplasztika,
- combplasztika,
- felkarplasztika,
- orrplasztika,
- intimplasztika,
- fülplasztika,
- szemhéjplasztika,
- zsírleszívás,
- mellfelvarrás,
- mellenagyobbítás,
- visszérbetegségek kezelése.

2. Egyéb szépészeti kezelések

- botoxkezelés,
- ajakfeltöltés,

- bőrfiatalosítás,
- lézeres kezelések:
 - a. tartós szőrtelenítés,
 - b. tetoválás és anyajegy eltávolítása,
- mezoterápia.

6. ábra: A Nyugat-dunántúli régió fontosabb plasztikai sebészeti klinikái



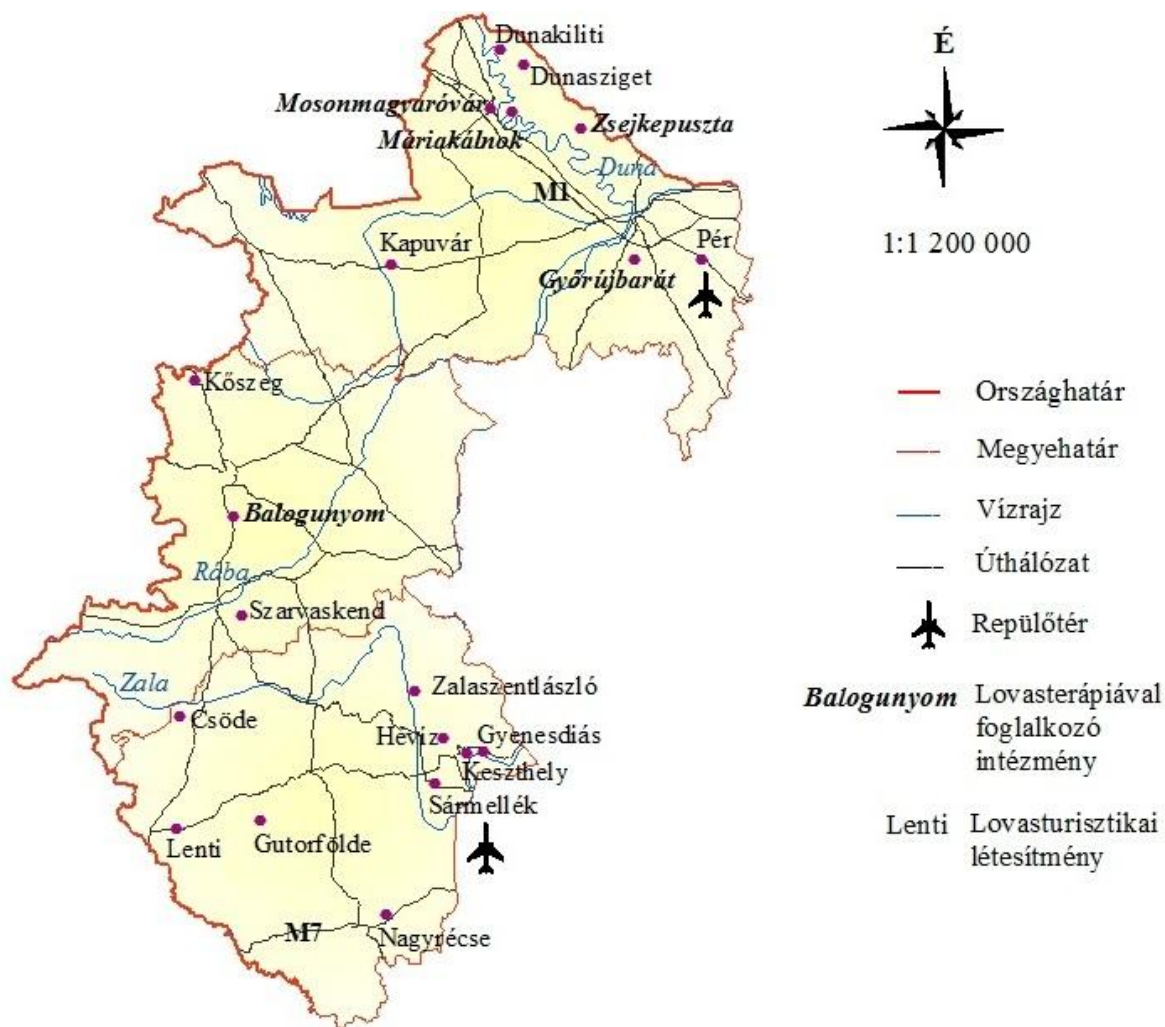
Készítette: Harangozó P.

Itt is fontos megemlíteni, hogy vannak olyan klinikák, melyek a fogászatokhoz hasonlóan, gondoskodnak betegeik beutaztatásáról és ellátásáról. Ezen felül Sopronban gyakoriak az olyan centrumok, melyek a fogászati és a plasztikai szolgáltatásokat együtt tudják kínálni pácienseik számára.

11.4. Lovasterápia

A lovas turizmus egyedi ágát képezi a lovasterápia, mely egyben az egészségturizmushoz is köthető. A régióban 5 település, Máriakálnok, Győrújbarát, Mosonmagyaróvár, Zsejkepuszta és Balogunyom foglalkozik lovasterápiával (7. ábra), korábban Nagyrécsén is igénybe vehető volt, viszont az Enselle Lovarda 3 éve szünetelteti a szolgáltatást.

7. ábra: A Nyugat-dunántúli régió lovas turisztikai központjai és lovasterápiával foglalkozó települései



Készítette: Harangozó P.

Az alapítványként működő terápiás lovas központok egyik problémája, hogy jelentős magántőkével nem rendelkeznek, emiatt csak 100 %-os fejlesztési támogatás esetén tudnak újítani, ami manapság a pályázatok többségénél nem jellemző. Szolgáltatásaik között szerepel a lovas- és hippoterápia, a gyógypedagógiai lovaglás, a lovas pszichoterápia,

lovasoktatás, lovak kiképzése, bértartása, rendezvények és táborok szervezése, ezenkívül még parasportra is van lehetőség.

A lovas turisztikai létesítményekről elmondható, hogy a későbbiek során egy-egy fejlesztési terv lévén terápiával is foglalkozhatnak. Azonban vannak olyanok központok, melyek nem akarnak az egészségturizmus ezen mellékágával foglalkozni, mondván ahhoz nagyobb szakértelem, támogatás szükséges és a TB sem támogatja, ezért inkább arra törekednek, hogy meglévő szolgáltatásaikat profi módon csinálják, melyek a következők:

- lovasoktatás,
- tereplovaglás,
- fogathajtás,
- bértartás,
- fedeztetés,
- gyermektáborok,
- sétakocsikázás, hintózás,
- lovassportok oktatása
- szállásadás.

Lovardák értékelése a patkós rendszerrel történik, a régióban három 5 patkós, kettő 4 és négy 3 patkós központ létezik (www.cms.equi.hu). A minősítés során figyelembe veszik a környezeti szempontokat (természeti adottságok, az épületek stílusossága, állapota, a lovas szolgáltatásra használt terület alkalmassága, rendje), a lovak tartásával, alkalmasságával kapcsolatos feltételeket, emellett a lovas szolgáltatásokhoz tartozó kritériumokat is. A szakemberek alkalmassága és az adott hely program, illetve szállás lehetőségei is fontos tényezőnek számít az értékelés elvégzésekor (www.equinfo.hu).

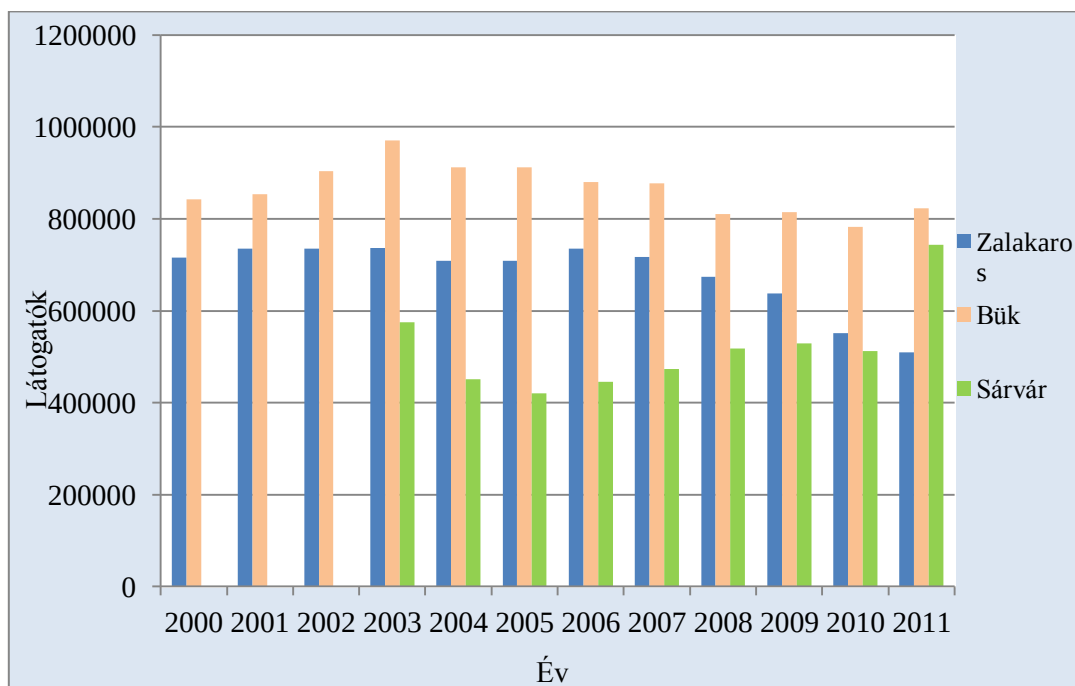
12. Turisztikai kereslet

A Nyugat-dunántúli régió egészségturisztikai kereslet elemzését mind a négy területre elvégeztem, a fürdőket a nemzetközileg is jelentős Bük, Sárvár, Hévíz és Zalakaros példáján, a fogászatosokat és a plasztikai klinikákat a legkeresettebb és legfontosabb centrumokon keresztül, a lovasterápiát pedig Máriakálnok, Győrújbarát, Mosonmagyaróvár, Zsejkepuszta és Balogunyom és a főbb lovas turisztikai központokon keresztül.

12.1. Fürdők

A fürdő települések közül, azért Büköt, Sárvárt, Hévizt és Zalakarost választottam, mert nekik van a legnagyobb vendégforgalmuk a régióban, ezenfelül nemzetközileg is jelentősnek mondhatók. Az elmúlt évtizedben mindegyik komplexum, számos fejlesztésen esett át, melynek pozitív hatása forgalmukon is jól látszik (8. ábra). Munkám során azzal a céllal kerestem fel a fürdőket, hogy megkaphassam a vendégforgalmi adatokat, azonban egyedül a hévízi fürdő utasította el kérésemet, mondván, az adataik titkosak és nem tudják rendelkezésemre bocsájtani. Emiatt a hévízi fürdő vendégforgalma nem szerepel a következő diagramon. Sajnos a sárvári fürdő forgalmát csak 2003-tól tudom bemutatni, mert, a város a régebbi létesítmény felújítása helyett egy teljesen új komplexumot hozott létre.

8. ábra: Fürdők vendégforgalmának alakulása 2000 és 2011 között



Szerk.: Harangozó P.

A diagramból jól kivehető, hogy Zalakaros vendégforgalma 2009-ig többnyire 600 és 700 ezer fő között mozgott. A drasztikus csökkenés 2008-tól vehető észre, amikor is több mint 100 ezer fővel kevesebb látogatók érkezett a komplexumba. Ez a hirtelen változás leginkább a gazdasági világválságnak tudható be. Sajnos az adatok a tavaly előtti évre sem mutattak növekedést, hiába adták át 2011 márciusában az új létesítmény, a 2012-es adatokat ugyan még nem kaptam, de valószínűleg a tavalyi év a várt fellendülést hozta.

Bük vendégforgalma láthatóan kiemelkedő a másik két városéhoz képest. A Széchenyi Terv során kapott 1 milliárd forintos támogatás meghozta eredményét, ugyanis 2003-ban a fürdő majdnem elérte az 1 millió fős látogatottságot. Majd a következő években, még ha kis mértékben is, de csökkent a vendégek száma. 2003-hoz viszonyítva 2010-ben közel 200 ezer fővel kevesebb látogatót fogadott a komplexum, azonban 2011-ben a fürdő forgalma pozitív növekedést mutatott, amely többek között az új fejlesztéseknek volt köszönhető.

Sárvár vendégforgalma elég nagy ingadozást mutat, hol csökken, hol pedig nő. A Széchenyi Terv során elnyert 2 milliárd forintos támogatás segítségével egy nemzetközi színvonalú létesítményt hoztak létre. A nyitás évében közel 600 ezer fő látogatta meg a fürdőt, azonban az ezt követő években a forgalom csökkeni kezdett majd ismét növekedést mutatott. Szembetűnő változás 2010 után figyelhető meg, amikor is a sárvári fürdő nem csak megelőzte a zalakarosi létesítmény forgalmát, hanem meg is közelítette Bükfürdő vendégeinek számát.

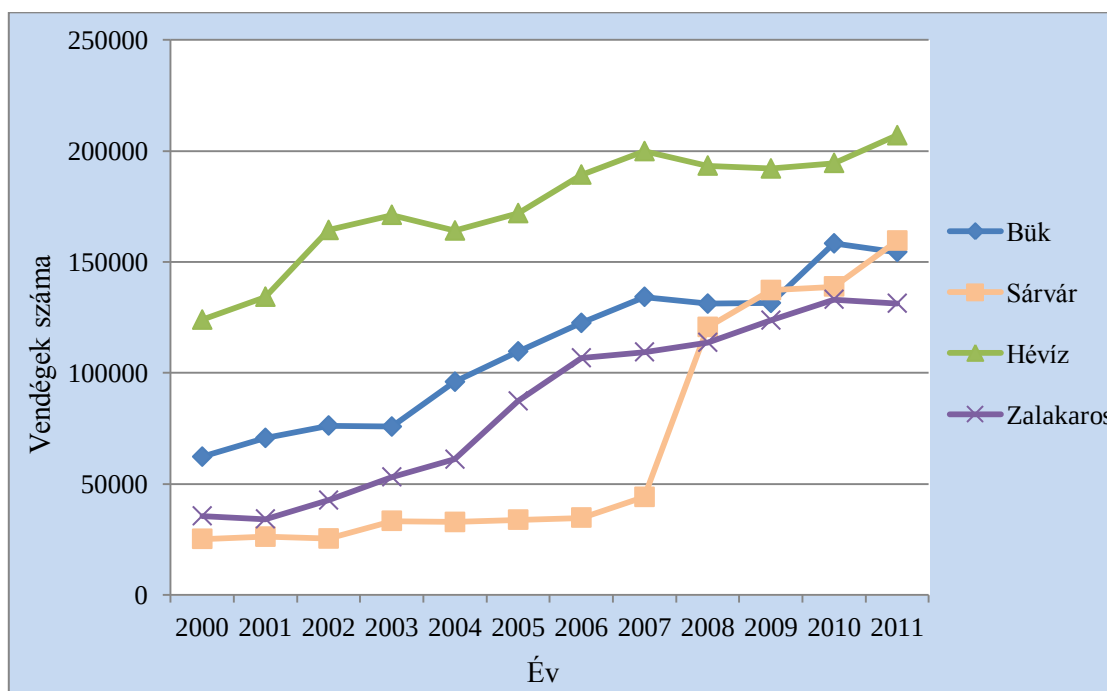
Hévízről pontos adatokkal sajnos nem szolgálhatok, de a becsült vendégforgalom közel 1 millióra tehető.

A diagram alapján elmondható, hogy a 2008-as gazdasági válság mindegyik fürdő esetében éreztette hatását, valamint az is, hogy a nagyobb fejlesztéseknek köszönhetően, többnyire pozitívan alakul a létesítmények forgalma.

A pályázati támogatásoknak köszönhetően a fürdők mellett jó néhány szálláshely is tudott rekonstrukciót végrehajtani, valamint teljesen új szállodák is felépültek. Ahogyan a diagramon is látszik a kereskedelmi szálláshelyek vendégszámának alakulása az elmúlt tíz évben folyamatosan nőtt (9. ábra). A fejlesztések során létrejövő nemzetközi színvonalú fürdők évről-évre egyre nagyobb létszámú tömeget mozgatnak meg, emiatt szükségessé vált a szállások kapacitásának növelése, aminek következtében a szálláshelyek forgalma is növekedni kezdett. A diagramon látszik, hogy a négy város közül a legjobb mutatókkal Hévíz rendelkezik, ugyanis vendégeinek száma eléri a 200 ezer főt. Mint, ahogy a fürdők vendégforgalmánál is látható volt, úgy itt is megfigyelhető Sárvár kiugró

eredménye. A nehezen induló kezdés ellenére mára már elérte Zalakaros és Bük szálláshelyeinek vendégforgalmát.

9. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma 2000 és 2011 között

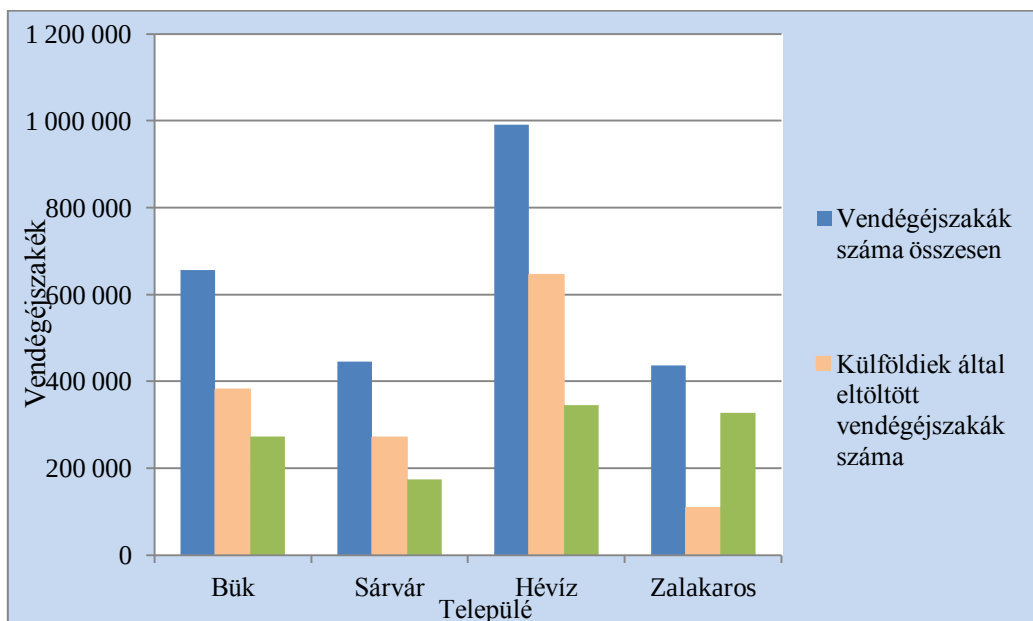


Szerk.: Harangozó P.

Forrás: KSH

A négy fürdőváros vendégéjszakáit (10. ábra) megvizsgálva, jól észrevehető Hévíz kimagasló előnye, a maga közel 1 millió vendégéjszakájával. A második helyen Bük áll, melyet Zalakaros és végül Sárvár követ. Érdekesen oszlik meg a külföldi és a belföldi vendégek aránya, ugyanis annak ellenére, hogy jelentősebb a hazai vendégek száma, mégis a külföldiek több éjszakát töltenek az adott városban, vagyis hosszabb a tartózkodási idejük, mint a belföldi vendégkörnek. Ez alól azonban egyedül Zalakaros kivételt képez, ahol inkább a más országból jövők töltenek kevesebb éjszakát egy-egy szálláson. Véleményem szerint ennek, azaz oka, hogy Bük és Sárvár közelebb van a határhoz, Hévíz esetében pedig a sármelléki repülőtér közelsége játszik meghatározó szerepet.

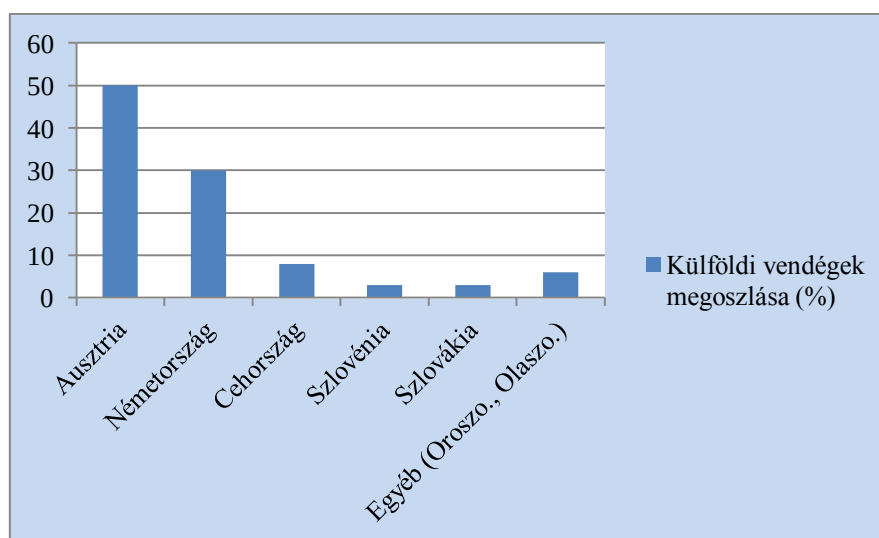
10. ábra: Vendégéjszakák száma összesen, külföldiek és belföldiek által eltöltött vendégéjszakák száma kereskedelmi szálláshelyen 2011-ben



Szerk.: Harangozó P.
Forrás: KSH

Mivel kíváncsi voltam, honnan érkeznek a legtöbb külföldi vendég, ezért a négy nagy fürdőn kívül a többi is megkérdeztem, s a válaszadók többség Ausztriát mondta, tehát a vendégek közel fele a szomszédos térségből érkeznek (11. ábra). A külföldiek közel 30%-a Németországból, 8%-a Csehországból és 3-3%-a szintén szomszédos területről, Szlovákiából és Szlovéniából látogat el hozzánk. A maradék 6 % pedig Oroszágból és Olaszországból, emellett kiemelendő a fokozódó orosz jelenlét a fürdőkben különösképpen Hévízen esetében, ahol ma az orosz jelenlét dominál.

11. ábra: A fürdőkbe érkező külföldiek aránya (%)

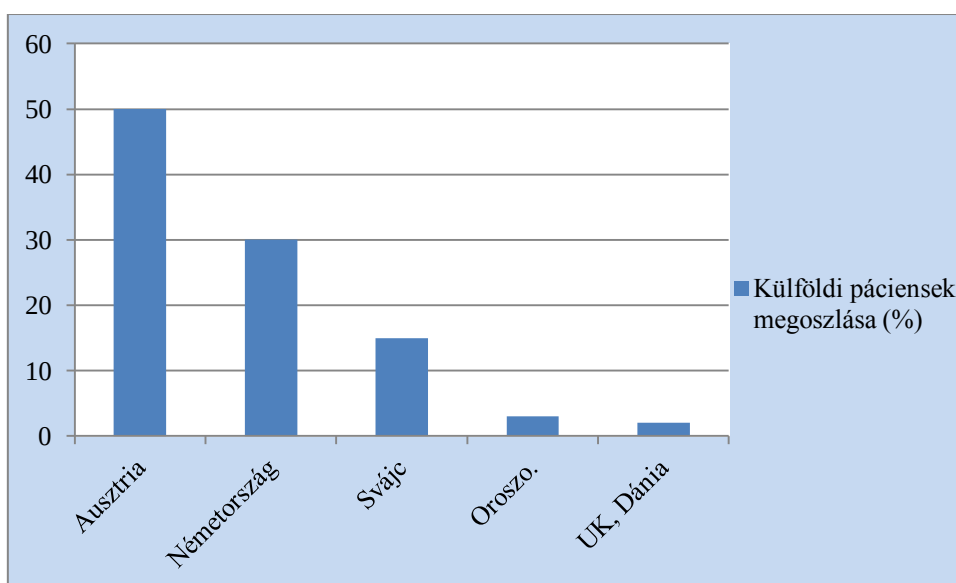


Szerk.: Harangozó P.

12.2. Fogászati turizmus

Az elmúlt évek során hazánk nyugati régiójának fogászati turizmusa nagymértékben fellendült, köszönhetően az olcsó és minőségi szolgáltatásnak. Az Új Széchenyi Terv során megújult létesítményeket azzal a céllal kerestem fel, hogy megtudjam, mi jellemző a vendégkörükre. Az interjú során kiderült, hogy a klinikák betegeinek körülbelül 80%-t külföldiek teszik ki, akiknek 95%-a Ausztriából, Németországból és Svájcban érkezik, a maradék 5% többnyire orosz, dán és brit vendég, (13. ábra). Azonban Hévíz itt is kivételt képez, ugyanis a városban van olyan klinika, ahol a külföldi vendégek 70-80%-t oroszok teszik ki.

11. ábra: Vendégek számának alakulása 2000 és 2011 között



Szerk.: Harangozó P.

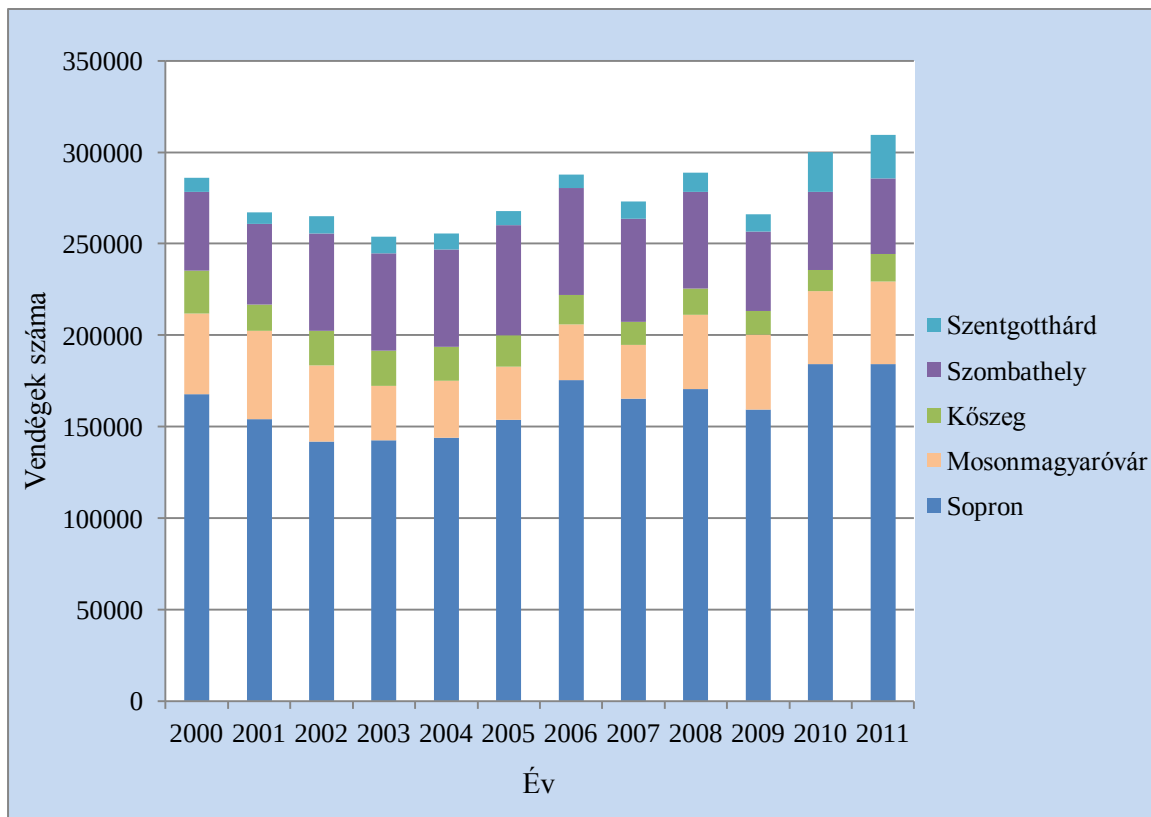
Forrás: KSH

Kutatásom során az is kiderült, hogy a fogászati létesítményekbe többnyire idősebb, 50 feletti vendégek érkeznek.

A fogászatokba érkező páciensek – mind a külföldiek és mind a belföldiek egyaránt – a kezelések időtartamától függően, igénybe veszik a kereskedelmi szálláshelyek szolgáltatásait. Leginkább a nagyobb klinikákkal rendelkező, osztrák határ közelében lévő városok szálláshelyeinek keresletét határozza meg. Az 5 legfontosabb város (Szentgotthárd, Sopron, Szombathely, Kőszeg és Mosonmagyaróvár) vendégeinek számát ábrázoltam (13. ábra), amiből jól látszik Sopron dominanciája. Ezt követi Szombathely, majd Mosonmagyaróvár, Kőszeg és végül Szentgotthárd. A becslések alapján elmondható, hogy a kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek közel 5-10 %-a vesz igénybe valamilyen

fogászati szolgáltatást. A térség vendégszám alakulása az elmúlt 12 évben eléggé változatosan alakult, a növekedések leginkább a fejlesztéseknek tudható be, a 2008 utáni csökkenés pedig a válságnak, de 2009 után egy folyamatosan emelkedés látható a kereskedelmi szálláshelyre érkező vendégek alakulásában. A közel jövőben valószínűleg ez a szám tovább gyarapodik.

13. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendégszámának alakulása 2000 és 2011 között



Szerk.: Harangozó P.
Forrás: KSH

12.3. Plasztikai sebészeti klinikák

Plasztika klinikák kereslete sok esetben hasonlóságot mutat a fogászatokkal. Sajnos bizonyos kérdésekre pontos választ nem tudtak adni, de a birtokomba került információk alapján elmondható, hogy az intézményekbe érkező betegek 70-80%-a külföldi, 20-30%-a belföldi. Az idegen országból érkezők 90%-a Ausztriából, Svájcban és Németországból látogat ide, a maradék 10% az Egyesült Királyságból, Oroszországból és Olaszországból jön. Interjúm során az is kiderült, hogy vannak olyan klinikák, ahová számos, külföldön, leginkább Angliában élő magyar érkezik, s ezek száma, az elmúlt évekhez képest növekvő tendenciát mutat.

A vendégek életkora változó ugyanis a fiatalabb és az idősebb korosztály egyaránt szívesen igénybe veszi a különféle plasztikai szolgáltatásokat. A fiatalok többsége divatot követve szabatja át magát, addig a korosabb osztályba tartozók az öregedés ellen próbálnak küzdeni. A nők körében az arc-, orr-, mellplasztika, a zsírleszívás, a botoxkezelés és az ajakfeltöltés a legnépszerűbb, s vannak olyan páciensek, akik egyszeri beavatkozás során 3-4 műtétet is elvégeztetnek magukon nem törődve a költségekkel. Manapság egyre nagyobb számban jelennek meg férfiak ilyesfajta intézményekben, akik körében az arc-, has-, mell- és vádliplasztika a leggyakoribb.

Magyarország pozíciója a plasztikai sebészet terén egészen jónak mondható, olyan annyira, hogy a tervek szerint az elkövetkezendő évek iparstratégiáiban is kulcsfontosságú szerepet fog kapni, hogy még magasabb szintre tudjon fejlődni (www.hvg.hu).

12.4. Lovasterápia

A lovasterápiával foglalkozó központokat leginkább a belföldi vendégek látogatják, ez alól kivételt képez a balogunyomi létesítmény, ahol ugyan ritkán, de megfordulnak osztrák vendégek is. A látogatók többsége gyerek (8-15 éves), emellett valamilyen fogyatékkal vagy betegséggel élők, akik a gyógyulás céljából látogatnak meg egy-egy ilyen központot. Milyen betegséggel küzdők keresnek fel ilyen centrumot? Azok, akik egyensúly zavarral küzdenek vagy izmaik megerősödését szeretnék elérni, ugyanis a terápia során az izmok aktívan mozognak, ami javulást eredményez. Vagy azok, azok koordinációs, illetve reflex problémákkal küzdenek, esetleg izmaik görcsösségét akarják feloldani. Ezenkívül még az önbizalom-hiányos, türelmetlen, érzelmeiket koordinálni nem tudók fordulnak meg ilyen helyeken, hogy javítani tudjanak viselkedésükön vagy azok, akik egyszerűen tiszteletet,

szeretetet éreznek az állatok iránt és barátkozni szeretnének, esetleg javítani kívánnak közérzetükön.

A lovas turizmussal foglalkozó létesítmények keresletét megvizsgálva elmondható, hogy szolgáltatásaikat többségben belföldiek veszik igénybe, de külföldi vendégek is jönnek, akik németek, osztrákok, lengyelek és svájciak. Belföldi vendégkörre jellemző a 18-30 év közötti férfiak, a magasabb jövedelemmel, felsőfokú végzettséggel rendelkezők, a több gyermekes családok és persze azok, akik a lovaglás iránt érdeklődnek (www.itthon.hu).

13. Versenytárs-elemzés

A Nyugat-dunántúli régió fürdőinek fő versenytársai közé, leginkább azok az országok tartoznak, ahol szintén megvannak az egészségturizmus megteremtéséhez szükséges feltételek és kiváló adottságok. A nyugati határ közelsége miatt közvetlen versenytársat Ausztria és Szlovénia jelent, ugyanis a két ország keleti határterületén lévő fürdők óriási fejlődésen mentek át az elmúlt időszakban. Ausztrián belül Burgenland tartomány fürdői jelentik a legnagyobb konkurenciát a Nyugat-Dunántúl számára. Ilyen nagyszabású komplexumok találhatóak Lutzmannsburg, Hannersdorf, Stegerbach és Tatzmannsdorf településeken (www.thermenwelt.at). Szlovéniában a magyar határhoz közeli Alsómarác, Moravske Toplice, Ptuj és Lendva rendelkezik hasonló jellegű fürdőkkel (www.slovenia.info). A régió másodlagos versenytársaként, a tőle távolabbi országokat lehet megemlíteni, ilyen például Németország, melynek északi (Schleswig-Holstein) és déli (Bajorország, Baden-Württemberg) tartományai fejlett egészségturizmussal és viszonylag magas árszínvonallal rendelkeznek. Svájc is a konkurens országok közé tartozik, azonban egyedül wellness turizmusa kiemelkedő, így komoly veszélyt nem igazán jelent. A mediterrán országok közül Franciaország és Olaszország egészségturizmusát fontos megemlíteni, ugyanis ez a két ország hazánkhoz hasonlóan jelentős gyógy- és termálforrásokkal rendelkezik, aminek köszönhetően rengeteg vendég érkezik a fürdőkbe. Szintén különleges egészségturisztikai adottságokkal rendelkezik Csehország, Lengyelország és Románia, azonban ezekben az államokban némi elmaradottság figyelhető meg, mind infrastrukturális, mind pedig szolgáltatási téren.

A orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmus területén elsődleges versenytársként Lengyelországot említeném meg, mert hazánkhoz hasonlóan olcsó és jó minőségű szolgáltatásokat nyújt betegeinek. Svájc, Ausztria és Németország is komoly versenytárs lehetne közelsége és fejlett orvostudománya miatt, azonban szolgáltatásaikat akár két-háromszoros áron is értékesítik, s emiatt az ott élők inkább más országot választanak. Másodlagos versenytársként Máltát, Indiát, Szingapúr és Malajziát említeném, melyek szintén kedvező áron kínálják szolgáltatásaikat, azonban hazánktól és néhány európai országtól nagy távolságra találhatók, ezért nem tekinthető közvetlen versenytársnak.

Lovasterápia területén versenytársnak a Nyugat-európai országok mondhatók, főleg Németország és az Egyesült Királyság, ahol már régebb óta foglalkoznak terápiával. Magyarországon sajnos kevésbé ismert ez a módszer, ezért nehéz felvenni a versenyt a

tapasztaltabb államokkal. Európán kívüli jelentős kutatás és módszerkidolgozás az USA-ban történt, ahol már az 1960-as években alkalmazták, s azóta ez a fajta kezelési mód egyre népszerűbbé (www.lovasterapia.iweb.hu). Hazánknak e területen komoly fejlődésre van szüksége, ahhoz, hogy a fürdők, fogászatok vagy plasztikai klinikák szolgáltatásának minőségi szintjét tudja hozni.

14. Fejlesztési lehetőségek, jövőkép

Magyarország egészségturizmusának jövőbeli alakulását a különböző fejlesztési tervek által odaítélt támogatások nagymértékben meghatározzák. Szerencsére a turizmus ezen ága folyamatos prioritást élvez, aminek köszönhetően ma hazánk egyike a nemzetközi piac főszereplőinek. Ahhoz, hogy megtartsa vezető helyét folyamatos fejlődésre van szüksége, melyet erősségeire (természetes gyógytényezők, szakemberek képzettsége, kedvező ár-érték arány) alapozva érhet csak el.

A természeti gyógytényezőkre alapuló egészségturizmus jövőbeni fejlesztéséhez elengedhetetlen a gyógy- és termálvizek gazdaságos kitermelés, a gyógy és wellness szolgáltatások kibővítése, új módszerek (Pető-módszer) és kezelések alkalmazása. Népszerűség növelése érdekében szükségessé válna a társadalombiztosító által támogatott kezelési lehetőségek kibővítése is. A világ turisztikai piacán a gyógyvízre épülő klasszikus termálfürdők helyét kezdi átvenni a „kék medencés” élmény- és látványfürdők divatja, ezért minél több aquapark és wellness központ kialakítása lenne lényeges (KINCSES GY. – BORBÁS I. – MIHALICZA P. – UDVARDY E. – VARGA E. 2009). Ezenkívül nemcsak a fürdők, hanem gyógygázra, gyógybarlangra, klimatikus gyógyhelyekre épülő egészségturizmus fejlesztése is szorgalmazandó.

Az orvosi szolgáltatásokra épülő egészségturizmusnál a fogászatok és plasztikai klinikák szolgáltatásainak tovább bővülése maga után vonná a páciensek számának növekedését. A korszerűbb berendezések alkalmazása pedig a kezelések minőségén is javítani tudna. A fürdők, a fogászati- és plasztikai klinikák együttműködése az ágazat további sikereihez vezetne, egymásnak kedvezményeket adnának, emellett a közösen szervezett egészségnapok, rendezvények során az emberek jobban megismerkednének az ágazatok kínálatával is. Az interneten, rádióban, újságban, TV-ben való gyakoribb szereplés itthon és külföldön egyaránt előrelendítheti a keresletet.

A lovasterápiával foglalkozó központok fejlesztési lehetőségei között szerepelnek a lovardák, istállók felújítása, kibővítése. Számukra az igazi fejlődést az tenné lehetővé, ha a

társadalombiztosítók támogatást nyújtanának az általuk kínált szolgáltatásokra, emellett egy jó hazai és külföldi marketing sokat javítana a helyzetükön. A lovas turizmussal foglalkozó intézmények jövőbeni fejlesztései között ugyan szerepel a terápiás lovaglás bevezetése, ehhez azonban komoly szakértelem illetve tőke kell, melyet csak pályázati úton érhetnek el. Emellett persze a lovardák fejlődése, kínálatuk bővítésével és létesítményeik modernizálásával érhető el

Az egészségturizmus fejlődéséhez elengedhetetlen a megfelelő infrastruktúra, főleg a közlekedés terén. Szükség lenne egy észak déli autópályára, több regionális reptér kiépülésére és persze a közutak, valamint a vasúthálózat minőségének javítására. Ezáltal az egészségturisztikai létesítmények könnyebben megközelíthetővé válnának mind a belföldi és mind a külföldi vendégek számára egyaránt.

Az egészségturizmusban nélkülözhetetlen a kiváló szakember megléte, ezért fontos a szakértők megfelelő képzése a köz- és a felsőoktatásban egyaránt, hiszen ezzel a szolgáltatások minősége is javul.

Úgy vélem a régiónak erősítenie kell a nemzetközi kapcsolatait is, hiszen az együttműködések mélyítésének hangsúlyozása fontossá válhat, egy esetleges közös beruházás esetén.

A jövőre nézve, az újabb fejlesztések, támogatások és átalakítások megvalósulása számos területen változást fog hozni. Többek között a munkahelyek számának növekedésével a munkanélküliség arányának csökkenése bekövetkezik, a régióba érkező befektetők számának emelkedése pozitívan fog hatni a gazdasági életre is. További fejlesztések lebonyolítására kerül majd sor, újabb fürdők és klinikák nyílnak majd meg, s ezáltal csökkenni fognak a területi- és társadalmi különbségek. Az egészségturizmusban dolgozó szakemberek képzése, oktatása felélénkül a köz-és a felsőoktatásban egyaránt. Növekedni fog azon emberek száma, akik minél többet akarnak tenni egészségükért, s ugyan lassan de csökkenni fog a beteg emberek aránya.

A jövőre tekintve, ami a leglényegesebbnek mondható, hogy a Nyugat-dunántúli régió egészségturizmusa képes lesz megőrizni vezető szerepét, sőt tovább fog erősödni mind a hazai és mind a nemzetközi piacon egyaránt.

15. Összefoglalás

Magyarország idegenforgalmának jövője az óriási lehetőségeket magában hordozó, egészszturizmusban rejlik. Hazánk és egyben a Nyugat-dunántúli régió kellőképpen rendelkezik az ágazat alapját képező megfelelő adottságokkal és a mélyben rejlő kincssel, a termálvízzel. Az emberek egészségtudatos szemléletmód iránti felértékelődése következtében egyre inkább nő az érdeklődés az egészségturizmus iránt.

A különböző programok által végrehajtott fejlesztések, óriási változásokat hoztak az egészségturizmus minden területén. A támogatásoknak köszönhetően a felújított fürdők nem csak szélesíteni tudták egészségturisztikai szolgáltatásaikat, hanem a vendégforgalom növelésére is képesek voltak, ami maga után vonta a kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak emelkedését is. A komolyan felszerelt, modern fogászati és plasztikai klinikák minőségi és olcsó szolgáltatásaik révén sikeresen váltak a nemzetközi piac meghatározóivá. A többnyire külföldi vendégeket fogadó centrumok az osztrák, a német, a svájci, az angol és az orosz vendégek körében vált népszerűvé. A hazánkban kevésbé ismert lovasterápia módszer szintén az egészségturizmus egyik ágának tekinthető, hiszen itt is egyetlen cél lebeg a beteg szeme előtt, ez pedig nem más, mint a gyógyulás. A leginkább belföldi vendégeket fogadó centrumok fejlesztése olyannyira szükséges, mint más egészségturisztikai létesítményeké.

A versenytárs-elemzés során a szomszédos vagy a közeli országok egészségturizmusának megerősödésére akartam felhívni a figyelmet, hogy a térségnek igenis komoly konkurenciával kell megküzdenie.

Véleményem szerint a Nyugat-dunántúli régió megfelelő irányban halad, ahhoz, hogy a nemzetközi piacon kiemelkedő egészségturisztikai központtá váljon, melynek alappilléreit a fürdők, a fogászati-, plasztikai klinikák és a lovasterápiával foglalkozó intézmények alkotják. S ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a külföldi és belföldi turisták által, tíz leglátogatottabb magyar város mindegyike híres az egészségturizmusáról.

16. Irodalomjegyzék

- AQUAPROFIT MŰSZAKI, TANÁCSADÁSI ÉS BEFEKTETÉSI RT. 2007. Országos Egészségturizmus Fejlesztési Stratégia 2007 – Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkársága, Budapest. pp. 9-11., p. 19-20., p. 22., pp. 166-167.,
- AUBERT A. – CSAPÓ J. 2004. Egészségturizmus. – PTE-TTK Földrajz Intézet, Pécs. 184 p.
- AUBERT A. (szerk.) 2012. Magyarország idegenforgalma - Szakkönyv és atlasz – Cartographia Kiadó, Pécs. p. 23.
- BODNÁR L. 2000. A turizmus földrajzi alapjai. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. p. 217.
- BODNÁR L. 2008. Barangolás a Kárpát-medencében – Bodnár és Társa Geográfus Bt., Eger. pp. 49-50.
- BORBÉLY SZ. 2008. Az egészségügyi turizmus fejlődése a Nyugat-dunántúli régióban, Hévízgyógyfürdő „Új Fürdő és Terápiás Centrum" (Development of health tourism in the Western Transdanubia: Héviz), Kutatási zárójelentés – Marmol Bt., Budapest. pp. 15-18.
- HÓBOR J. 1998. Magyarország megyei kézikönyvei. – Zala megye kézikönyve. – CEBA Kiadó, Hatvan. pp. 22-41., pp.121-130.
- KINCSES GY. – BORBÁS I. – MIHALICZA P. – UDVARDY E. – VARGA E. 2009. Az orvosi szolgáltatásokra alapuló egészségturizmus tendenciái. Második változat. – Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézet, Budapest. pp. 26-28., pp.53-54.
- KISS K. – TÖRÖK P. 2004. Az egészségturizmus nemzetközi keresleti és kínálati trendjei. – In: Dr. Aubert Antal- Dr. Csapó János 2004. Egészségturizmus. – PTE-TTK Földrajz Intézet, Pécs. pp. 31-45.
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL GYŐRI IGAZGATÓSÁGA – Zalaegerszegi Képviselő 2007. Gyógy- és termálturizmus a Nyugat-Dunántúlon. – Statisztikai Tükör, Zalaegerszeg I. évfolyam 94. szám, pp. 1-2.
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL 2002. 2001 Évi Népszámlálás. Területi adatok. Vas megye. I kötet. – Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. p. 47.

- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL 2002. 2001 Évi Népszámlálás. Területi adatok. Zala megye. I kötet. – Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. p. 47.
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL 2002. 2001 Évi Népszámlálás. Területi adatok. Győr-Ménfőcsanak-Sopron megye. I kötet. – Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. p. 47.
- KUTSZEGI I. 2000. Sárvár. – Savaria Tourist KFT, Szombathely. pp. 5-6., p. 25., pp. 63-65.
- LACZKÓ T. – RÉBÉK N. Á. 2007. A wellness régióspecifikus jellemzői. Kutatási jelentés. – Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs. p. 13-21.
- LENGYEL M. 2004. A turizmus általános elmélete. – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Budapest. p. 17.
- LENGYEL MÁRTON 2007. A turizmus általános elmélete. – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Budapest. p. 79.
- LIPTÁK G. 1972. Hévíz. – Panoráma, Budapest. pp. 5-26.
- LOVÁSZ GY. – GYULAI F. – ÖRDÖG F. – VÁNDOR L. – HALÁSZ I. – KERECSENYI E. – NOVÁK F. 2000. Zalakaros. – Zalakaros Város Önkormányzata, Zalakaros. pp. 199-202.
- MAGYARORSZÁG KORMÁNYA 2011 – Új Széchenyi Terv – Budapest. p. 59.
- MICHALKÓ G. – RÁTZ T. 2011. Egészségturizmus és életminőség Magyarországon. – MTA, Budapest. p. 14., p. 27.
- MUNDROCH GY-NÉ – SZENNYESSY J. 2005. Az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásai Magyarországon. – Turizmus Bulletin 9.(3) p. 32.
- PETE GY. 1998. Magyarország megyei kézikönyvei. – Vas megye kézikönyve. – CEBA Kiadó, Hatvan. pp. 23-41., pp. 125-140.
- RÁTZ T. 2004. Zenns és Lomi, avagy új trendek az egészségturizmusban. In Dr. Aubert Antal- Dr. Csapó János 2004. Egészségturizmus. – PTE-TTK Földrajz Intézet, Pécs. p. 48.
- RECHNITZER J. 2007. A Kárpát-medence régiói 5. Nyugat-Dunántúl. Dialóg Campus Kiadó, Pécs – Budapest. pp. 119-125., pp. 152-156., p. 161-167., pp. 172-186., pp. 203-211., pp. 227-247., pp. 151-268.
- SANNER, B. 2000. Baden-Baden a famous thermal spa with a long history – Justus-Liebig University, Institute of Applied Geoscience – GHC BULLETIN, Giessen, Germany. p. 17., p. 20.

- SMITH, M. – PUCZKÓ L. 2010. Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika. – Akadémia Kiadó, Budapest. p. 44.
- TAMA I. 2008. Régiófejlesztés és turizmus. – Régió Gazdaság Különszám, Szombathely. 2. évfolyam 5. (15.) szám, p. 30.
- TUBA L. 1998. Magyarország megyei kézikönyvei. – Győr-Moson-Sopron megye kézikönyve. – CEBA Kiadó, Hatvan. pp. 20-41., pp.120-140.
- VITUKI KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS VÍZGAZDÁLKODÁSI KUTATÓ INTÉZET KHT. 2005. A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológia kutatás., Budapest. p. 11., p. 14.
- WORLD TOURISM ORGANIZATION 1989 – Hágai Nyilatkozat. – Hága.

16.1. Internetes hivatkozások

Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet honlapja: (2012-10-12)

<http://www.oecd.org/health/healthpoliciesanddata/48723982.pdf>

LOvasterápiával foglalkozó oldal: (2012-11-01)

<http://www.lovasterapia.iweb.hu/>

Korona Deatal fogászati klinika honlapja: (2012-09-10)

<http://www.kronedental.hu>

Medical Plasztika honlapja: (2012-10-02)

<http://www.medical-plasztika.hu>

Haszon – Agrár Magazin honlapja: (2012-10-11)

<http://www.haszon.hu/agrar/penzes-oetletek/747-jotekony-lovasterapia-.html>

HVG honlapja: (2012-12-05)

http://hvg.hu/gazdasag/20121114_Mar_nemcsak_fogorvoshoz_jarnak_Magyarorsz

Lovas Turisztikai Szövetség honlapja: (2012-12-12)

<http://cms.equi.hu>

Lovas turisztikai adatbázis: (2012-10-23)

<http://www.equinfo.hu>

A Nemzetközi Turizmus Világszervezet honlapja: (2012-11-31)

<http://media.unwto.org/en/press-release/2012-01-16/international-tourism-reach-one-billion-2012>

A Magyar Turizmus Zrt. honlapja: (2012-12-18)

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_02/Sz3.htm

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_02/Sz3.htm

Bath hivatalos turisztikai honlapja: (2012-12-19)

<http://visitbath.co.uk/things-to-do/attractions/roman-baths-p25681>

Román elektronikus újság honlapja: (2012-09-21)

<http://www.e-nepujsag.ro/op/article/eg%C3%A9sz%C3%A9gturizmus-rom%C3%A1ni%C3%A1ban>

Japán utazási cég honlapja: (2012-09-20)

<http://www.japan-guide.com/e/e2292.html>

Környezetvédelmi Információ honlapja: (2012-09-03)

<http://enfo.agt.bme.hu/drupal/sites/default/files/FELSZ%C3%8DN%20ALATTI%20VIZEK%20%C3%81LLAPOT%C3%81NAK%20MEGFIGYEL%C3%89SE.pdf>

Központi Statisztikai Hivatal honlapja: (2012-09-06)

http://www.mikrocenzus.hu/mc2005_hun/kotetek/02/tables/load4_1_1.html

http://www.mikrocenzus.hu/mc2005_hun/kotetek/01/tables/load1_2_2_1.html

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt013.html

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpt014.html

Hévíz város honlapjai: (2012-09-17)

<http://www.heviz.hu/hevizito/furdokultura-fejlolese>

<http://www.spaheviz.hu/hu/heviz/2>

<http://www.spaheviz.hu/hu/popup/?i=/images/gallery/81be3288.jpg>

<http://elohelyvedelem.spaheviz.com/>

<http://spaheviz.hu/hu/press/reszletek/187>

A Magyar Fürdőszövetség honlapja: (2012-09-18)

<http://www.furdoszovetseg.hu/doc/letoltheto-anyagok/dr-burjan-richard--a-zalakarosi-furdo-bemutatkozik.pdf>

Bük város honlapjai: (2012-09-19)

<http://www.visitbuk.hu/info/furdo/bukfurdo-gyogy-es-elmanycentrum.html>

<http://www.buk.hu/hu/buk-varos.html>

<http://bukfurdo.hu/hu/magunkrol/fejlesztesek/oldal/1/>

A HVG napilap honlapja: (2012-09-21)

http://hvg.hu/gazdasag/20100826_visszavontak_fejlesztési_tamogatást

Mundruczó Gy. – Szennyessy J. 2005. Az egészszturisztikai fejlesztések gazdasági hatásai Magyarországon. pp. 57-59. (2012-10-21)

<http://www.polgariszemle.hu/app/data/17.pdf>

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség honlapja: (2012-10-21)

http://emir.nfu.hu/nd/eupalyazat/index_TamProj.php?id=70441&akt_nyelv=hu&tipus=2

<http://www.nfu.hu/content/58>

http://emir.nfu.hu/nd/eupalyazat/index_TamProj.php?id=70118&akt_nyelv=hu&tipus=2

Gránit Gyógyfürdő Zrt. honlapja: (2012-10-22)

<http://www.furdo-zalakaros.hu/tamogatott-fejlesztések/>

Burgenlandi fürdők honlapja: (2012-10-30)

<http://www.thermenwelt.at/>

Szlovák utazási iroda honlapja: (2012-10-30)

<http://www.slovakia.travel/portal.aspx?l=4&ami=308100&smi=308100>

Szlovénia honlapja: (2012-10-30)

<http://www.slovenia.info/>

16.2. Ábrák forrása

VITUKI Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Kht. 2005. A fürdőfejlesztésekkel kapcsolatban a hazai termálvízkészlet fenntartható hasznosításáról és a használt víz kezeléséről szóló hidrogeológia kutatás.

Magyar Turizmus Zrt. honlapja: (2012-09-20)

http://itthon.hu/site/upload/mtrt/Turizmus_Bulletin/02_02/Sz3.htm

17. Mellékletek

1. Számú melléklet:

Képek



1. ábra: Hévíz-tó felülnézetből
Forrás: www.heviz-info.hu



2. ábra: Zalakarosi élményfürdő
Forrás: www.zalakaros.info.hu



3. ábra: Zalakarosi fürdő
Forrás: www.zalakaros.info.hu



4. ábra: Sárvári élményfürdő
Forrás: www.sarvarfurdo.hu



5. ábra: Sárvári fürdőkomplexum
Forrás: www.sarvarfurdo.hu



6. ábra: Bükfürdői strand
Forrás: www.bukfurdo.hu



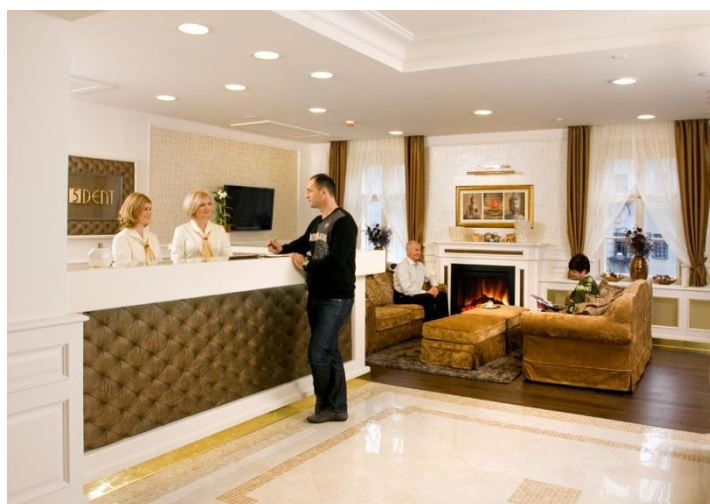
7. ábra: Bükfürdői komplexum
Forrás: www.bukfurdo.hu



8. ábra: A lutzmannsburgi élményfürdő
Forrás: www.sonnttherme.at



9. ábra: A ptuji fűrdő
Forrás: www.terme-toplice.50webs.com



10. ábra: Five Dent fogászati klinika
Forrás: www.5dent.hu



11. ábra: Five Dent fogászati klinika
Forrás: www.5dent.hu



12. ábra: Panoráma röntgen készítés
Forrás: www.5dent.hu



13. ábra: Wabi beauty centrum
Forrás: www.wabi.hu



14. ábra: Wittmann klinika
Forrás: www.wittmannplasztikaisebeszet.hu



15. ábra: Wittmann klinika
Forrás: www.wittmannplastikaisebeszet.hu



15. ábra: Lovasterápia
Forrás: www.unicornis97.hu



15. ábra: Lovasterápia
Forrás: www.unicornis97.hu

2. Számú melléklet:

Interjúkérdések

Fürdők

1. A fürdőbe érkeznek külföldi látogatók?
2. Ha igen, akkor hogyan oszlik meg a belföldi és külföldi látogatók aránya?
3. Mely országokból érkeznek?
4. Az elmúlt időszakban volt e a fürdő valamilyen fejlesztési terv (Új Széchenyi Terv, Nemzeti Fejlesztési Terv, Új Magyarország Fejlesztési Terv)által támogatva? Ha igen akkor milyen fejlődésen ment keresztül.
5. Milyen fejlesztéseket terveznek a közeljövőben?

Fogászati – és plasztikai klinikák

1. A klinikára érkeznek külföldi vendégek?
2. Ha igen, akkor hogyan oszlik meg a belföldi és külföldi páciensek aránya?
3. Mely országokból érkeznek?
4. Az elmúlt időszakban volt e a centrum valamilyen fejlesztési terv (Új Széchenyi Terv, Nemzeti Fejlesztési Terv, Új Magyarország Fejlesztési Terv)által támogatva? Ha igen akkor milyen fejlődésen ment keresztül.
5. Milyen fejlesztéseket terveznek a közeljövőben?

Lovasterápiás és lovas turisztikai központok

1. A Lovas központba érkeznek külföldi látogatók?
2. Ha igen, akkor hogyan oszlik meg a belföldi és külföldi látogatók aránya?
3. Mely országokból érkeznek?
4. Az elmúlt időszakban volt e a lovas központ valamilyen fejlesztési terv (Új Széchenyi Terv, Nemzeti Fejlesztési Terv, Új Magyarország Fejlesztési Terv)által támogatva? Ha igen akkor milyen fejlődésen ment keresztül.
5. Tervezik-e, hogy lovasterápiával is foglalkozzanak a közel jövőben?